

előretölt

helyőrség

IRODALMI-KULTURÁLIS MELLÉKLET

felvidék

2022. október III. évfolyam 10. szám

5

Fiala Ilona -
Anyuka

6

Kreksz Szilárd -
Törések

11

Gyurkovics
Anikó -
Az élet értelme

13

Gubó Mária -
Az álmodozó
királynő

„Lebukni készül a nap. Október van, jönnek a hosszú esték, nélküled. Néha még eszembe jutsz. Talán gyakrabban, mint kéne.”

(Sz. Ölveczky
Zsuzsanna)

vezérvess

Kulcsár Ferenc*

Ősz felé

Tört szívemben megíratlan
versek tornyosulnak.
Október van, vén diófák
levelei hullnak.

Október. Az ég aranya
hószín arcomra hull.
Fácán rikolt s csipkebokor lángol
kimondhatatlanul.

Sétálok őszi fák alatt,
hol Isten csöndje fészkel –
az örömtől szívem megszakad,
s megtelik édes mézzel.

Öröklét-illatú jegenyék,
Istengyümölcse-angyalok.
Vén Kárpátok ölében
ülök és hallgatok.

Széjjelesnek erős hegyek,
kiszáradnak nagy tengerek.
A tengerző teremtésben,
mint a darvak, útra kelek.

*A költő 73 éve, 1949. október
9-én született

Áttűnés (2017). Lapszámunkat Bott Maya alkotásaival illusztráltuk.

fordulópont

HAZATÁNTORGÁS - HUSZONEGY ÉV UTÁN

Vajdaságban, Bácskossuthfalván születtem, egy színmagyar faluban, ahol csak a rendőr volt szerb. A falubeliek főleg mezőgazdasággal foglalkoztak, a derék parasztemberek jelentős állattartással. A vezetőség próbálkozott kisebb-nagyobb ipar (gurigagyár, cérnagyár, láncgyár, konzervgyár, paprikamalom stb.) létrehozásával, de ezek nem voltak életképesek, és mára csak a láncgyár létezik.

Apám kereskedő, majd kereskedelmi utazó volt, anyám háztartásbeli. Természetesen ez nem olyan egyszerű, ahogy ebből a mondatból kitűnik, hiszen komoly történelmi traumatikus

hátter jellemzi a családjunkat. Apai nagyapám hősi halált halt az első világháborúban, anyai nagyapám, mivel nagy vagyonnal rendelkezett (gépek, földek, erdők), a kommunista rendszer célpontjává vált: elkobozták vagyonát, igyekeztek teljesen ellehetetleníteni. A családi beszélgetések és monográfiák szerint nagyapám elkobzott gépeiből hozták létre a már említett láncgyárat Bácskossuthfalván „Sila” néven. A kétezres évek elején azt a rengeteg fájdalmat, amit a családjunk átélt, a falu vezetősége azzal igyekezett kárpótolni, hogy nagyapámról utcát neveztek el, Bálint utca néven.

Alapiskoláimat Bácskossuthfalván végeztem. Másodikos voltam, amikor a szerb nyelvvél kellett ismerkednünk, de nagyon nehezen álltunk hozzá, hiszen az otthon hallottak alapján is az ellenség nyelvén tartottuk. Szép gyermekkorom volt, szüleim védőhálójának köszönhetően. A barátaimmal, az utcai gyerekekkel bebarangoltuk az egész falut, a földeket, a szőlőket, sőt a Koplalón keresztül folyó kis patakot rendszeresen elzártuk, a Nagyárokkal együtt, ahol nyáron megtanultunk úszni, télen pedig, amikor befagyott, korszolyáznunk. Erős református családban nevelked-

tünk bátyámmal együtt. A vasárnapi iskolák, a templomunk illata, hangulata máig megmaradt bennem, amely főleg néhai esperesünknek, Kiss Antalnak köszönhető. Családi albumunkban Horthy-képek sorakoztak, melyekről nem volt szabad beszélnünk, sőt titkolnunk kellett több könyvünket is, így a *Viszszatért Délvidék* kötetet is.

Kisebbségi küzdelmek árán Szabadkán érettségiztem a Vegyészeti Technikumban. Már akkor alternatív oktatás volt, hiszen a szaktárgyakat szerbül tanultuk, ami komoly gyűlöletet okozott a magyar gyerekeknek. Nagy élményt jelentett viszont,

amikor közvetlenül érettségi után családunk barátja, aki állatorvos volt, felkért, hogy segítsék neki a nyár folyamán tyúkokat oltani. Kaptam fehér köpenyt, és injekciós túvel a kezemben egész nyáron tyúkokat oltottam a faluban. A jóindulatú parasztemberek, amikor befejeztük a munkát, szinte mindenütt finom reggelivel, ebéddel köszönték meg a munkánkat, és már akkor doktor úrnak szólítottak, a fehér köpeny viselése és az elvégzett munka láttán. Mit mondjak, tetszett a hiúságnak, hogy érettségi után, rögtön doktori címmel is rendelkezem...

Bordás Sándor

fordulópont

Abban az időben nagyjából 7500 lakosa volt Bácskossuthfalvának, amely komoly fejlődésnek indult. Takaros parasztházak, a falu impozánsabb helyein polgárházak sorakoztak, melyekben többnyire nem a tulajdonosok laktak, de minden rendezett volt. Jól működő falu volt, iskolákkal, szervezett egészségügyi háttérrel, folyamatosan fejlődő infrastruktúrával. Az emberek közötti kapcsolatokat az egymás segítése jellemezte, toleránsak voltak egymással szemben az itt-ott felbukkanó nehézségek ellenére is.

De 1991-ben minden megváltozott. Kitért a jugoszláv polgárháború. A szerbek behívták a vajdasági magyar katonaköteles férfiakat a hadseregbe a horvátok ellen harcolni. Az első vonalba, golyófogónak! Egysesek

eleget tettek a behívásnak, mások tiltakoztak vagy elmenekültek, megint mások ügyeskedtek, hogy ne hívják be őket. A polgárháborúnak Szerbia bombázása vetett véget 1999-ben. Ez a helyzet tönkretette a délvideki magyar falvakban és városokban élők közötti bizalmat, baráti kapcsolatokat. Az emberek befelé fordultak, megszűnt a segítség, a tolerancia.

A polgárháború után beindult az ottani magyarság erőteljes elnyomása. A hivatalokban szerbül kellett beszélni, csak szerb nyelvű nyomtatványokat lehetett kitölteni az ügyes-bajos dolgok intézése kapcsán, azok is cirill betűkkel voltak írva, és lekezelően beszéltek az ott élő magyarokkal. A szerbek arroganciáját, a lenézést többször is átéltem. Édesapám 1994 ka-

rácsonyán elhunyt Dunaszerdahelyen, 1995 januárjában Bácskossuthfalván temették el. A temetés körüli adminisztratív dolgok intézése közben számtalan megaláztatás ért a szerb bürokrácia által. Egyrészt, mert magyar vagyok, másrészt, mert nem otthon éltem, amikor kitört a polgárháború, hiszen a munkám, kutatásaim, családi életem hol Csehszlovákiához, hol Bécshez, hol pedig Budapesthez kötött. Nem beszélve arról, hogy ehhez az esztelen polgárháborúhoz magyarként semmi közöm nem volt. 2001-ben még egyszer hazamentem, arra gondolva, hogy talán jobb a helyzet, de tévedtem. Megaláztatások sora ért a szerbek részéről a különböző hivatalokban, ahol meg kellett jelennem, egyéb okok miatt. Az akkori,

falubeli magyar értelmiségiekkel, akik még otthon maradtak, és viszonylag „egészségesen” túlélték a polgárháborút, szőlőhegyeken borozgatva, búskomoran latolgattuk a jövőt. Akkor szomorúan tértem vissza Dunaszerdahelyre, sokáig nem voltam képes a munkámra összpontosítani, folyamatosan az otthon átéltekre gondoltam. Ekkor döntöttem az önkéntes száműzetésről, hogy ameddig tehetem, nem megyek haza. Természetesen pár barátal, rokonnal tartottam a kapcsolatot.

Viszont 2022 júliusában, 21 év után „hazatántorogtam”. Erre az útra párom, Olga is elkísért. Miért hazatántorgás? Mert borzasztóan féltem az úttól, a hazaérkezéstől. Mi vár rám, ha megérkezem? Talán jobb lenne folyamatosan úton lenni, és meg sem érkeznem. Félttem önmagamtól, féltem attól, mit fogok átélteni, ha meglátom szüleim sírját, melyet rokonok, barátok tartanak rendben. Félttem, mit fogok érezni, ha megpillantom a volt családi házunkat, melyet édesapám halála után, 1995-ben eladtam. A volt szomszédasszonytól tudtam, hogy azóta már négy tulajdonosa volt a házunknak. Félttem, hogy a rokonokkal, barátokkal, ismerősökkel nem tudunk majd szót érteni. Egyszóval mindentől féltem, és ezért tántorogtam hazafelé.

Félelmeim többnyire beigazolódtak. A hosszú várakozás a határon, a vámenőrzés viszszarepített a kommunista időszakba, amikor úton-útfélen mind az útlevelés, mind a vámos megalázta az utazót. Átvergődve a határon, Zombor felé tartva rossz úton zötyögtünk Topolyáig, ahol megszálltunk. Szerbiába érve az első pillanatra feltűnt az elhanyagoltság: a falvak elhanyagolt utcái, a düledező házak, az enyészet, a szegénység. Topolyára érkezve ez a kép csak borúsabbá vált, az ukrainai városok benyomását keltette. A szállást keresve több embert megszólítottam magyarul, de senki nem akart vagy tudott magyarul beszélni, kénytelen voltam szerbre váltani. Topolyáról Bácskossuthfalvára még rosszabb úton zötyögtünk. Még szegényebb, még siralmasabb látvány fogadott bennünket. A valamikori virágzó falut most összedőlt, omladozó házak jellemzik. Sokan kivándoroltak, elmenekültek, becslések szerint jó, ha négyezer lakosa maradt a falunak. A temetőben kivágták a fákat, pusztaságban árválkodtak a sírok. Volt családi házunk

összedőlt. A virágoskert, melyet valamikor édesanyám gondozott, kőrökkel és gyommal volt tele.

A falut, a számomra fontos gyermekkori helyeket körbejártuk. Kerestem édesapám „Zöld Boltját”, amely a falu központjában volt, de nem találtam, lebontották. Több minden összedőlt vagy átalakították. Az utcákon enyészet, az utak elhanyagoltak, az ottmaradt emberek egyik napról a másikra élnek, sokan céltalanul. A park, ahol a Kossuth-szobor is áll, és az első világháborús emlékmű, melyre apai nagyapám neve is felvétele került, még rendezett. Jó benyomást keltett még a fürdő, ahova a falu apraja-nagyja jár – esztétikus, tiszta volt. Az otthon maradt, megélhetésért küzdő emberek talán észre sem veszik, hogy egyhelyben topognak, nincs vagy minimális a fejlődés, az enyészet az úr a környezetükben, sok esetben a fejekben is.

Egyik napon Szabadkára mentünk. Lepusztult, elhanyagolt külvároson haladtunk keresztül, meglepően sok migránst látva, akik aznap hallatták is hangjukat, fegyvereiket használva egymásra lövöldöztek. Mindenütt rendőrségi autók rohantak, nagy volt a zűrzavar. Szabadka belvárosába érve azonban szembetűnő, hogy felújították. A Népszínház, a Kossuth utca, a Városháza és környéke, a Zsinagóga új köntöst kapott, és bármelyik európai nagyvárosban megállná a helyét. Persze az emberi kapcsolatokban már nem. A valamikori, többségiben magyarok által lakott városban most nem volt ajánlatos magyarul megszólalni. Ha magyarul kérdeztem valakit, jött a válasz szerbül, hogy nem értem. Pár üzletben nagyon csúnyán néztek rám, kivéve egy virágüzletet, ahol kedvesen magyarul szolgáltak ki bennünket. A belvárost elhagyva egyre rosszabb és rosszabb épületek mellett hagytuk el Szabadkát, nagy szomorúsággal a lelkemben zötyögtünk vissza Topolyára, a szállásunkra.

Otthoni tartózkodásomat befejezve Tirolig menekültem, ahol az elmúlt két évben nyolc hónapot töltöttem, és kiváló emberekkel találkoztam. Menekülnöm kellett, mivel a lelkemből csak foszlányok maradtak, és ezeket össze kellett raknom. Sikertelen, de egy foszlányt nem találtam, örökre elveszett – ez a foszlány a gyermekkorom, otthonom bácskossuthfalvai foszlánya volt.

Bott Maya: Időkerék III (2012)

A CSEND ÖLELÉSÉBEN

Interjú a hatvanéves Jakubecz Mártával

Nagy Erika

Jakubecz Márta a keresztény irodalom jeles képviselője. Publicisztikai írásai főleg a Reményben, a Katedrában, a Pedagógusfórumban, antológiákban és a budapesti Új Ember magazinban jelennek, jelentek meg.

– Eddig öt gyermekeknek és öt felnőtteknek szóló köteted jelent meg. Tudatos ez, vagy a véletlenek egybeesése?

– Nem tudatosan alakítottam így, mert mindig a bennem lévő gondolatok „választottak” műfajt. Kiadás alatt áll egy újabb mesekönyvem, a lapokban pedig többnyire felnőttek részére publikálok. Ezek mentén lehet eltűnődnöm olvasótáborom összetételén. Örülök, hogy mind a könyveim, mind a cikkeim iránt van érdeklődés, számos visszajelzést kapok. Azt a nézetet osztom (amit számos író kinyilvánított már), hogy a gyermekek részére írni nagyobb kihívás, mivel közben a bennünk élő gyermekkori énjünket kell aktivizálni. Nekem ez kimondottan örömet szerez. A felnőttek számára alkotva is mindig csakis „önmagunkat írhatjuk”, de nyilván teljesen más eszközökkel.

– Sokat jársz író-olvasó találkozókra. Mit nyújt neked az olvasóval való találkozás, beszélgetés?

– Valóban meglepően sok helyen jártam Felvidék-szerte, és az anyaországban is, ezeket érdekességből feljegyzem magamnak. Hívják iskolákba, könyvtárakba, Csemadok-vonalon, köztük rangos rendezvényekre, ilyen volt a Szenci Molnár Albert Napok vagy a

komáromi Városmisszió. Érdéklődnek az egyházközségek is és különféle szervezetek. Eddig háromszor dedikáltam a budapesti Ünnepi Könyvhéten, egyszer pedig a Szent István Ünnepi Könyvhét vendége is voltam a Magyarországon megjelent mesekönyvvel. A Könyvhéten szerepelni minden író vágya, számomra azonban a legelhagyatottabb településen megvalósuló író-olvasó találkozó is ugyanolyan fontos. Megismerhetem az olvasókat, beszélgethetek velük, és izgalommal várom kérdéseiket. Vannak olyan falvak és városok, ahová eddig szinte minden könyvvel meghívtak, ahol „visszajáró vendégnek” számítok. Ez rendkívül megtisztelő számomra, egyben felelősség, nem utolsósorban pedig motiváció: érdemes folytatni! Elmondható, hogy a különféle egyéni és társadalmi krízisekkel teli korunkban kifejezett igény mutatkozik az efféle lírai ihletésű lelki irodalomra.

– Író vagy és pedagógus. Tanítványaid hogyan fogadják az új könyveidet?

– Az első mesekönyvem kéziratából a szerző említése nélkül nekik olvastam fel, ők biztattak, hogy adjam ki, mikor felfedtem, hogy én írtam. Azóta iskolánkban, felsőszeleiben igazgatói kérésre rendszeresen tartok rendhagyó irodalomórákat a könyvtárban.

– Miért döntöttél annak idején a keresztény irodalom mellett?

– Úgy mondhatnám, hogy nem én kerestem – engem talált meg ez a lelki irodalom.

Akként alakult, hogy mivel a Remény katolikus hetilap indulásától, 1990-től annak külső munkatársa vagyok, a szerkesztőségtől sok feladatot kaptam. 2015-től kéthetente megjelenő önálló rovatom is van „Csendkóstoló” címmel, amit azért vállaltam el, mert bármiről írhatok, ami éppen foglalkoztat, tehát szabad kezemet kaptam. Különféle témákra fókuszálok, keresztény és női szemmel. Bizonyára innen indult a „keresztény irodalom” kategória számomra. A gyermekeknek pedig akkor kezdtem el mesekönyveket írni, amikor magyar-szlovák szakosként képesítést szereztem a hitoktatásra is. Hitoktatóként szembesültem azazal, hogy (legalábbis az akkori) hittankönyvek elég unalmasak, szárazak, hiányoltam a játékoságot és a keresztény mesekönyveket. Késztetést éreztem a meseírásra. Olyan mesékre gondoltam, melyek humorosak, szórakoztatóak, de rejtetten rávezetnek a jóságra, tehát egy-egy fejezetet fel lehet belőlük olvasni akár a hittanórán is. Azóta ez bevált, mind a *Cincogi-trilógia*, mind a *Pünkösdi utazás* meseregény, melyben a főhős álmában részesevé válik a bibliai történeteknek, felébredése után pedig korunk értékei jelennek meg. A felnőtteknek szóló elmélkedésköteteimben pedig egy-egy téma továbbgondolására ösztönzőm olvasóimat. Legutóbbi könyvem, az *Útjelző kavicsok* fejezetei szándékosan „befejezetlenek”. Mégsem szeretném, ha teljesen beskatulyáznának, ugyanis írok más jellegű irodalmi alkotásokat is: novellákat, ezekből remélhetően idővel összeáll egy kötet. Számos könyvtervem van, egyszer pedig szeretném befejezni a félbehagyott regényemet. Ez utóbbi túlságosan időigényes, talán azért akadtam el.

– Milyen meghatározó pontjai, mérföldkövei voltak a pályádnak?

– Most mondhatnám, hogy „mindig írtam”, gyermekkoromból fenn is maradt egy írt rajzolt „könyv”, de akkor nagyon messziről kellene kezdeni. Röviden: volt naplóírás, iskolai újság-szerkesztés, az egyetemi évek alatt azonban minden abbamaradt. Kisgyermekes anyukaként sokáig inkább festettem. 28 éves voltam már, mikor döntenem kellett, hogy a festészet terén képzem-e magam vagy írni fogok. A festés

Jakubecz Márta

kedvtelés maradt. Publikálni a már megszűnt Nevelésben, majd a *Katedrában* kezdtem, pedagógiai jellegű cikkeket. Mérföldkő volt a *Remény*, ahová elmélkedéseket írtam, de minden műfajban kipróbálhattam magam. Elküldtek interjúkra, sorozatot készítettem a diktatúra alatt üldözést szenvedett, akkor még élő papokkal, akik hitük és magyarságuk miatt a börtönt is megjárták. Írtam recenziókat, tudósításokat, vezércikkeket stb. 2007-ben a Glória kiadó és a Remény szerkesztője lettem, valamint a Budapesti Új Ember Magazin felvidéki rovatának szerkesztője. A kiadónál könyveket is szerkesztettem, korrektúráztam. Hamar rájöttem (csak két évig voltam főállásban szerkesztő), hogy ez nem nekem való. Túlzottan stresszes munkának éreztem mások alkotásaival dolgozni, nem maradt időm a saját könyveimre, ezért inkább visszamentem tanítani a jól megszokott helyemre. Nyári szünetben helyettesítem a szerkesztőket, de évközben nekem jobban megfelel, ha tanítok, és esténként, illetve az iskolai szünetekben a saját cikkeimmel, könyveimmel foglalkozhatok. Az említetteken kívül számos más lapban is jelennek meg írásaim. Publikációim jegyzékében közel állok a 800-hoz. Írni szerintem csak a „csend szerelmeseként” lehet – az alkotás afféle cella-magányt igényel.

– Miként látod, az írók ma-napság tudnak hatni a környezetükre, a társadalomra?

– Meglátásom szerint közvetve határozottan igen. A művekben lévő gondolatok beépülnek az olvasók lelkivilágába, s ha nem is tudatosítják (hiszen szórakozásból, kikapcsolódásként belső igényből olvas az ember), bizonyos helyzetekben segíthetnek az olvasottak. Akadhatnak konkrét élethelyzetek is, amikor beugrik valami megoldás, éppen a könyveknek köszönhetően. Íróként nem azért írunk, hogy szándékosan hassunk az olvasóra, de ami az író lelkéből feltör és megfogalmazást nyer a műben egy-egy verssoron, szereplőn, elmélkedésen vagy leíráson keresztül, az mások lelkében gyógyírrá válhat. Ha a szakirodalom segít, mert kimondottan útmutató, miért ne segíthetne a szépirodalom is? A történelemből tudjuk, hogy a költészet tömegeket tudott lelkesíteni, miért ne hatna korunkban is az irodalom a társadalomra? Az önkifejezés igényéből írunk, de hinni kell abban, hogy a leírt szó nem vész el, ellenkezőleg: a pszichológusok biztosan ki tudják elemezni, hogy az egyes életszakaszunkban mit érdemes olvasni. S ha az egyénekre hatással vagyunk, ennél fogva a társadalom egészére is. A szépirodalom ettől is csodás, értékes, tehát valóban szép és nemes. Így válhatunk a csend ölelésében mások számára hasznossá.

Bott Maya: Kozmikus játékok III (2015)

évforduló

SZÉLJEGYZETEK – ELSZELELT IDŐKHÖZ 3.

Tóth László

Oláh Gábor tévedése

Oláh Gábor (1881–1942) költő volt, író, irodalomtörténész, kora jó tollú és termékeny alkotója, Ady kortársa és bizonyos értelemben vetélytársa is, aki előtt számos lehetőség nyitva állt, ám élni azok egyikével sem tudott olyan mértékben, amilyenre tehetsége szerint hivatott lehetett volna. (Féja Géza az *Egy magyar torzó* címet adta egyik, róla szóló esszéjének – joggal.)

Nemrég azonban Oláh 1910-es *Írói arcképek* című veretes kis kötete akadt a kezembe, benne szépen árnyalt, érzékeny, *lelkes* (értsd: átlelkedő), hiteles, elemzése alányát üde képekkel jellemző Ady-portréjával. Megállapításai pontosak, egészében igazolta őt az idő. Invenciózus zárómondatával pedig az egész Ady-jelenség leglényegét sikerült megragadnia, talán legelsőként irodalmunkban: „...ha

eddig voltak egész, töretlen magyarok: Ady talán az első ösztört magyar.” Azaz a 19–20. század fordulóján nemcsak az addig általában érvényes világegész, mint olyan, szűnt meg félelmetesen rövid idő alatt (lásd a „Minden Egész eltörött” tényét-élményét a magyar lírában köztudomásúlag elsőként rögzítő, *Kocsi-út az éjszakában* című Ady-verset 1909-ből), hanem az az egyénben is megszűnt létezni, darabjaira hullott szét, végtelenen meggyengítve – szétdőlvén – ezzel a személyiség integritását is („Fut velem egy rossz szekér, / Utána mintha jajszó szállna, / Félig mély csönd és félig lárma, / Fut velem egy rossz szekér” – így rögzítik e tényre a vers felejtetlen zárószorai).

Ám, hogy Ady csak a kezdet, és e törés, illetve e törések sorozata hamarosan mindenkiben végbemegy, azt csak kevesen

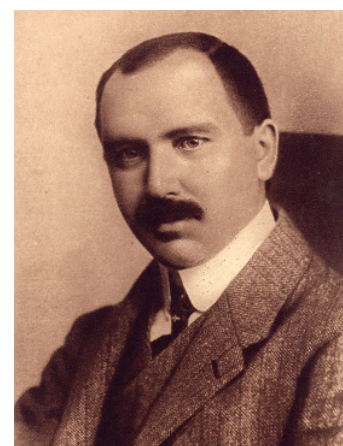
lát(hat)ták 1910 körül s még kevesebben hitték – így bizonynyal maga Oláh Gábor sem. Különböztetve nem állította volna róla, hogy „népszerűséget neki nem jósolhatunk”, nem gondolta volna egyedi jelenségnek ezt a „harmóniátlan, óból újba áthajló korának” hirtelen feltűnt típusát megjelenítő „szomorú fiút” a maga „elszigetelt bizarrságában, mint a gyilkos tavakból kifejlő csodás virágok”, aki „a szakembereket ritkaságával, furcsaságával izgatja, de a virágot szedő boldog szerelmesek és a mindennapi népek elkerülnek”. (Vagyis aki Adyt „teljesen érteni akarja”, jutnak eszembe erről Schöpflin Aladár szavai, egy kicsit magának is „Ady Endrévé kell válnia”). A jobbára már életében is méltatlanul árnyékban maradt szépművészi debreceni alkotónk azonban a maga idejében nem láthatta még: a kor

azóta „a virágot szedő boldog szerelmesek” és „a mindennapi népek” mellett sem suhant el észrevétlenül, s a „Minden egész eltörött” élménye csakhamar mindenkinek sorsfordító és személyiség-átalakító világlélménye lett.

Ezzel szemben ma már, elég csak szétnéznünk magunk körül s a világban, az „összetört” Adyra is hajlamosak vagyunk úgy tekinteni, mint az utolsó „törhetetlen magyarra”, az elbukásában – mind személyes, mind pedig tágabb értelemben vett sorstragédiájában – is kiteljesedett emberre.

Ady Endre Kocsi-út az éjszakában

Milyen csonka ma a Hold,
Az éj milyen sivatag, néma,
Milyen szomorú vagyok én ma,
Milyen csonka ma a Hold.

Oláh Gábor

Minden Egész eltörött,
Minden láng csak részekben
lobban,
Minden szerelem darabokban,
Minden Egész eltörött.

Fut velem egy rossz szekér,
Utána mintha jajszó szállna,
Félig mély csönd és félig lárma,
Fut velem egy rossz szekér.

vers

Bolemant László

mégis

a selymes rovartest zengő hártaszárnyának
árnyakként táguló távolodó lágsága
légsárgán és langyosan a pocsolya felett lengő
szellő halk szava akár ha a

szavanna fűszálai közötti béke nyílva
békanyállal rajzolt holtágszínben a szívben
s a színben a hátsó udvaron a padok
apadó kutak és kezdődőt ér
térstíntér és szintér
éterien könnyed játékaént
a két kijárat helyén tágasság tátogna
s te látod hogy a padok üresek

és úgy recseg a réttől messzebb a faszor
hogy sorra fásul vele a világ egy-egy
megmaradt darabja
a rabja befedi a semmit – élő boltozatot

foltozgat lomhán az égből kihaló ég
még mint két lélegzettől közrefogott
fagott-etűdben jelenvaló veresszakot
felszakító hangtalan állapot

a lapos eltűnő mélyen rezgő test a tengerben
az úthenger-lassú már-már mozdulatlan idő
midőn a masszív hús leírható frekvencia-képlete
egy keretbe rögzített kép

az ép és mérhetetlen lélekbe is
léket verő csend
sem szorítja vásznára
e vézna rovarok szárnyának zöngésit

halk lehet ez
én itt mégis hallom

Fellinger Károly

Evidencia

Amikor eszedbe jutnak
a megismételhetetlen dolgok,
nem azok már, amiként
beférkőztek az elmédbe.

A költő, ha befejezi a verset,
valójában kísétál belőle,
de az ajtó becsapódik,
kilincs pedig csak belül van.

A lehetetlen dolgok
lehetőséget hordoznak
magukban, mint az élőlények
a szívet, a májat.

Jelentés nélkül a szavak
önmagukról jelentenek.

Kultúra

(Farkas Árpád tanárom emlékére)

Az angyal, aki leoperáltatta
szárnyait, megsemmisült, egyé lett a
nemlételet renováló tökéletes-
séggel, minek a köldökzsinórja a

felejtés, de szárnyai megmaradtak,
időtállóak lettek, nem mintha ez
számítana a komfortzónájába
menekülő, ösztönösen táguló

világegyetemnek. Az örök angyal,
ki leoperáltatta szárnyait, ha
a Teremtőt kéri meg ugyanerre,
az egy ujjcsettintéssel elintézte

volna, de az angyal nem a csodákban,
hanem az álmokban hitt, pedig sose

hunyta le a szemét egy pillanatra
sem, nem szundított el, mint az Istene.

Némi jóhiszeműséggel azt hinnénk,
bűnös ember lehetett csak képes szót-
fogadni az angyalnak, és levágni
szép szárnyait, melyekkel a kísértést

űzte el magától. De költő volt ő,
aki tudta, hogy az őszinte művész,
ki a valóságot írja, bizonyíték
hiányában nem kérhető számon.

Bott Maya: Kilitó (2017)

ANYUKA

Fiala Ilona

Magdát aggasztotta szobatar-
sa, Trudi néni állapota. Szólt
az ügyeletes nővérnek, de az
megnyugtatta, hogy ez tel-
jesen szokványos: egyik nap
jobban van a beteg, másnap
rosszabbul, aztán a következő
napon megint összeszedi ma-
gát.

– Ez már csak így van az
öregekkel – próbálta megerő-
síteni mindazt, amit az imént
mondott. Magda viszont úgy
gondolta, a hetvennégy év
nem jelenti azt, hogy valaki
ennyire leépüljön. Az ő nagy-
anyja ebben a korában még
– ahogy mondani szokás – át-
ugrotta a kerítést. Ráadásul
Trudi néni az előző napokban
teljesen jól volt, csak a magas
vérnyomása miatt tartották
bent. Tegnap még együtt sé-
tálgattak a belgyógyászati
osztály folyosóján, sokat be-
szélgettek, nagyokat nevettek.

Trudi a gyermekkorára
emlékezett. Elmondta, hogy
gyakran eszébe jut egy emlék
– talán három- vagy négyéves
korából. Édesanyjának a járá-
si székelyre kellett bemen-
nie, nagyobb gyermekeit reg-
gel elkészítette az iskolába, de
mivel a legkisebbet nem volt
kire hagynia, magával vitte.
Akkoriban, néhány évvel a
háború után már rendszer-
es – habár nem éppen sűrű
– buszjáratok biztosították a
közlekedést. Csakhogy nem
minden falunak volt összekö-
tő útja az országúttal, ezért a
buszok nem tudtak minden
faluba betérni. Így volt az ő
esetükben is, a buszmegálló
a falun kívül esett. Végig kel-
lett menniük a Fő utcán, az-
tán lekanyarodni a patak felé,
majd az országút irányába. A
pataknál Trudika megelégette
a gyaloglást, pedig legalább a
fele távon az édesanyja vitte a
hátán. De már ő is belefáradt,
egyre csak kérlelte gyermekét,
tartson ki. Nem mondhatta,
hogy „mindjárt odaérünk”,
mert a kicsi jól látta, hogy a
pataktól még elég messzire áll
a bódé, a buszállomás várako-
zóhelye. S ami a legrosszabb,
az út másik fele dombon fölfé-
lé vezetett. Járt már erre, tud-
ta, hogy nem vasárnap délutá-
ni sétára indulnak, hiszen ha
orvoshoz kellett menni, min-
dig itt szálltak fel az autóbusz-
ra. Csakhogy olyankor édes-
apa is velük ment, és az egész
úton a karján vitte a göndör
hajú szőke kislányt. De most
egyedül kell megtennie a hát-
ralévő utat.

– Tudja, Magdika – mondta
tegnap Trudi néni –, duci gye-
rek voltam. Édesanyám meg
olyan törekeny, apró termetű

teremtés, eléggé kifáradt már
az út elején, amikor néha a
hátára vett. Nem cipelhetett
egészen az országútig.

De édesanyjának volt egy
jó trükkje, ezt már a nagyobb
gyerekeknél is alkalmazta.
Vett egy csomag cukorkát, s
azt a kellő időben megmutat-
ta. „Trudikám, ha odaérünk
ahhoz az első almafához,
kapsz belőle egy szemet.” A
kislány jól sejtette, hogy fától
fáig fog tartani a csel, így már
nem is bánta, az édesség kár-
pótolta.

A lovas fogatok és traktorok
által kitaposott mezei utat vé-
gig almafák szegélyezték. Egy
ideig lelkesen bandukolt min-
dig a következő fáig, de nagyon
meleg volt, a domb is egyre
meredekebbnek tűnt. Ha ki
tudna találni valami ürügyet,
akkor talán letelepednének
az egyik fa alá, játszanának
egy kicsit, aztán hazamenné-
nek. Mit találjon ki? Megvan:
„Anyuka, szomjas vagyok!”
De ez nem lehetett megoldás
a pihenőre. Édesanyja egy sö-
rösüvegben vizet is hozott az
útra. Ha a fortély nem is jött
be, a frissítő víz enyhét adott,
s a kislány a következő fáig
könnyedebb léptekkel róttá az
utat. Aztán minden kezdődött
előlről: ólomsúlyú lábacsákak,
tikkasztó meleg, a buszállom-
ás pedig még mindig nem
ért ide.

„Anyuka, anyuka, én már
nem bírok menni, vegyél föl!”
– az édesanya leguggolt, hogy
a gyermek a hátára mászhas-
son, nyakába csimpszakod-
hasson. Nehezen bírt terhével
felegyenesedni. „A következő
fáig viszlek, angyalom, aztán
majd magad mész tovább.”
„Aztán megint a hátadra ve-
szel, ugye?” „Ugyan, kicsikém,
hisz már nem vagyunk mesz-
sze, nézd, már csak három fa
mellett kell elmennünk!”

Végre odaértek a bódéhoz,
Trudi minden fánál megkapta
a zselés finomságot, s büszkén
nézett vissza egész a patakig:
hát ezt a nagy utat sikerült
megtennie! Délután majd el-
mondja a testvéreinek. „Itt
most megpihenünk, amíg jön
az autóbusz, van még talán tíz
percünk, ülünk le a padra.”

– Tudja, Magdika – ma-
gyarázta akkor Trudi néni
–, anyukám kistermetű volt,
de nagyon szívós. És főleg
ötletes. Mindig tudta, mivel
vegyen rá valamire, amihez
nem fűlt a fogunk. Soha nem
kiabált, nem szidott, nagyon
szépen beszélt velünk. Mond-
ták is a rokonok, hogy nem
jó a nevelési módszere, de ő
nem törődött az intelmekkel.

Úgy látszik, mégis jól nevelt
minket, mert egész életében
tiszteltük, becsültük. Amikor
megöregedett, mindhárman
összevitatkoztunk, hogy ki
vegye magához. Mind gondos-
kodni akartunk róla. Először
a bátyámnál lakott egy évig,
aztán a nővéremnél. Amikor
ágyának esett, hozzám került.
Én ezt könnyebben meg tud-
tam oldani, hiszen nincsenek
gyerekeim, senki sem szorult
a segítségemre. Csak ő, sze-
génykém. Majdnem három
évig volt ágyban fekvő beteg,
és mit gondol, mennyit pan-
aszkodott? Hát semennyit.
Egyetlen zokszó nem hagyta
el az ajkát. Csak azon tétel-
dött, engem ki fog majd ellát-
ni elesettségekben, ha nincs
gyermekem.

Késő estig beszélgettek, az-
tán Trudi néni elaludt. Magda
szemére sehogy sem jött álom.
Mégiscsak el kellett volna fo-
gadnia a nővértől az altatót.
Most már nem kérhet, éjfél
rég elmúlt, pirkadatkor meg
kezdik előkészíteni a bete-
geket a reggeli vizitre. Addig
nem szűnne meg a tablettá
hatása, és nem lenne jó, ha a
főorvos kérdéseire félálomban
válaszolhatna.

Bár keveset aludt az éjjel,
hajnalban meglepően frissen
ébredt. Trudi néni viszont szo-
klatlanul szóltan, sápadt volt,
ráadásul a vizet is elutasítot-
ta. A vérnyomása még min-
dig magas egy kicsit, egyelőre
nem mehet haza.

– Anyuka! – szólt Magdá-
hoz, de gyorsan ki is javította
magát. – Nahát, hogy anyuka,
de hiszen maga Magdika! Ne
haragudjon, megtévedtem.

– Semmi baj, előfordul az

ilyesmi – szólt Magda, de sejt-
tette, hogy Trudi néni időn-
ként nem ezen a földön jár,
hanem más síkon izlelgeti az
öröklét gondolatát. A szeme
sarkából figyelte, készen állva
a segítségnyújtásra, ha szük-
ség lenne rá.

– Anyuka, vegyél föl, kér-
lek, én már nem bírok tovább
menni!

Magda megsimogatta az ar-
cát, ő pedig gyengéden meg-
fogta a kezét, és visszasimo-
gatta. Aztán elszenderült. Ez
jó, gondolta Magda. Az alvás a
legjobb orvosság.

Délután Magda a szobaor-
vos ajtaján kopogtatott. El-
mondta neki, hogy Trudi néni
alig evett valamit a reggeliből,
az ebédhez hozzá sem nyúlt.
És néha félrebeszél. Az orvos
belenézett a néni kórlapjába.
– Pedig javulást látok. Dél-
ben már a vérnyomása is
majdnem rendben volt. Azért
meglézzük, tudunk-e valamit
segíteni.

Szólt a nővérkének, és be-
mentek a kettes kórterembe.

– Trudi néni, van valami pa-
nasza?

– Jól vagyok, lelkem, nincs
semmi bajom.

Az orvos megvizsgálta, de
mintha semmire sem jött volna
rá.

– Nővérke, infúzióra kötjük
Trudi nénit. Jöjjön, megbe-
széljük!

Az infúziót is végigszen-
degte. Utána mintha egy ki-
csit összeszedte volna magát,
folyékonyan, sőt vidáman
beszélt. De a vacsora megint
kifogott rajta. Egy falatot sem
tudott lenyelni.

Az osztály lassan elcsen-
desedett, a későn zuhanyozó

páciensek is nyugovóra tértek.
Trudi néni máskor ezekben az
órákban volt elemében. Még
szerencse, hogy ez csak két-
ágyas kórterem, mert más be-
tegtársnak nem biztos, hogy
ínyére lettek volna a késő esti
csevegések. Magda kimon-
dottan élvezte Trudi néni el-
beszéléseit, ám ma csendben
feküdt az ágyán. Magda sem
bírt elaludni. A félhomályban
örkődött halkan pihegő ágy-
szomszédja felett.

– Anyuka, mondjuk el az
Őrangyalkámat! – szólalt meg
Trudi szinte váratlanul. Mag-
da felült az ágyán, és elkezdte
a gyermekversikét:

– Őrangyalkám, szívből
kérlek...

– ...kérlek – suttozta Trudi
néni.

– Büntől, bajtól őrizzél meg!

– ...őrizzél meg!

– Életemben légy vezérem,
halálomban állj mellettem!
Ámen.

Magda nem tudatosította,
mikor fogta meg Trudi néni
kezét. Csak akkor vette észre,
amikor a néni újra megszólalt:

– Látod, anyuka, így, hogy
fogod a kezem, sokkal jobban
bírok menni.

– Jól van, Trudikám! –
mondta Magda, és szeméből
forró könnyek peregtek alá. –
Menjünk így, kéz a kézben!

Talán hívni kellene az or-
vost, vagy legalább a nővért.
De az ösztönei azt súgták, töb-
bet tesz azzal, ha csak fogja az
idős asszony kezét. Csendben
teltek a lassú percek. Később
Trudi néni gyenge kézsorítá-
sa engedett, majd karja eler-
nyedt, az ágyra hullott. Alig
hallhatóan szólt még egyszer:
– Anyuka...

Bott Maya: Jurta-Nap (2018)

novella

TÖRÉSEK

„Elég néked az én kegyelmem,
mert az én erőm erőtlenség
által ér célhoz.”

(Pál apostol 2. levele a korinthusiakhoz 12,9.)

Sokáig növesztette az orgona-bokor azt a vastag ágat, mely egy ponton két teljesen egyforma vékonyabb ágra válik szét szép szimmetrikusan. Mintha tényleg arra teremtették volna, hogy az én parittyám legyen belőle. Nekünk nagyapámmal így nem is kellett sokáig keresnünk az ág- és levélrengetegben, mert szinte mutatta magát. Nagyapám kérges kezei gyorsan és fájdalommentesen dolgoztak. Az elágazások hosszát egyetlen töréssel méretre igazította, majd bicskájával kiegyenesítette a törés helyét, markolatába pedig néhány laza mozdulattal díszítéseket vágott, amik azt a célt is szolgálták, hogy felhúzáskor a fegyver ne csúszson ki sima tenyeremből. Erre szükség is volt, mert a vékonyka ujjvégeim teljesen elfehéredtek, az arcom pedig grimaszba torzult és vörösre váltott, amikor fel akartam húzni.

Nagyapám mondta, hogy a parittyához a legjobb te gumit használni, de a falusi ember azzal főz, ami van a háznál, így bicikligumiból vágott le két csíkot ollóval, mintha csak papírt nyírt volna, és egy régi, kamrában talált cipő nyelvét kötözte közéjük ugyanazzal a dróttal, amivel a két szárhoz rögzítette a másik végüket. Most már tudom, Dávidnak nem egészen ilyen parittyája volt, de büszke voltam, hogy felénk ilyen divik, és úgy éreztem, akkor is, most is, hogy jó lesz, akár óriások ellen is.

Aznap délután az udvar hátsó részében álló füstölő oldalára szegelt fakérgyet igyekeztem eltalálni. Amikor ez háromszor egymás után sikerült, úgy gondoltam, most már mozgó célpontokkal kell próbálkoznom a képességeim töretlen fejlődése érdekében. Azt játszottam, hogy polgárháború dúl az udvar barna és fehér tyúkjai közt a hataloméért, és én, mintegy az ártatlanokat megóvándó, békefenntartóként lépek fel. Ez a hadművelet sikeres volt, hiszen nem követelt halálos

áldozatokat, csupán könnyebb sérüléseket.

Másnap büszkén mutattam be fejlődésemet a nagyapámnak, szigorúan a fakérgen és nem a tyúkudvaron. Amikor ötször egymás után is eltaláltam a célpontot, annyit mondtott: „Most már ki tudnád löni a konyhaablakot.”

Ez olyan volt, mintha mestertörésvész-bizonyítványt kaptam volna, de tudtam, mivel én jó fiú vagyok, hogy szükségtelen ezt az állítást tettekkel is megerősíteni, hiszen nagyapám mondta. Nagymamám ekkor uzsonnára hívott. A házba befelé tartva ránéztem a konyha nagy szemére, amely sokáig jelentette az egyetlen tekintetet a világra. Nekem ez a töretlen ablaküveg adatott, amelyben arcomat mindig láthatom, amikor hazamegyek.

Ezt az útravalót kaptam hát, és jöttek is a góliátok, hangozások és káromlók, és csendes szidók is. (Bocsásd meg, ha miattam szidtak téged!) Éles dárdahegy alakú nyelvük rosszindulatú szurkálását nem tudtam már elviselni.

Emberméretű pajzsukkal ellenálltak minden érvemnek és igyekeztemnek. Pedig sokat tanultam a mesterséget, hogy mivessé faragjam a köveket a parittyámba. Éles szerszámokat használtam, amelyeket diplomának hívnak. Állítólag ezek most a legjobbak. Már a kőből házat is tudtam építeni, de a góliátok nem tűntek el. Izzadt tenyeremről nyaldosták a hideg verítéket, és torkomat szorongatva elszívták előlem a levegőt. Ez adott nekik erőt. Edzettem magam, de ők korábban kezdtek és dörzsöltebbek voltak. Felemeltek és ledobtak. Egyszer az egyiknek az arcába néztem és az orrába haraptam, de beletört a fogam.

Vér tódult a számba, de kivettem és ujjaim közt forgattam a fogszilánkot. Így nagyon kicsinek tűnt, de ha a nyelvemet a letört részre illesztettem, nagy lyukat éreztem és hiányérzet fogott el. A fogdarab nincs a helyén, ezért nem tudja teljesíteni a küldetését. A lefolyóban fogja végezni, mert olyat akart csinálni, ami nem neki való. Vagy talán csak sza-

bad akart lenni, és elszakadni a többitől, hogy törvényen-, azaz jelen esetben szájonkívülként a maga útját járja. De mi a szabadság? Végére is lehet-e más egy fog, mint csupán fog, ami viszont értékes és fontos a maga helyén.

Ismét látom magam az ablaküvegben, és téged is látlak mögöttem. Hülyén nézek ki törött foggal. Pedig te mondtad, hogy a megfelelő köveket a folyóba tetted. Előre odakészítetted. Csak én nem mentem el megkeresni azokat, hogy célba találjak velük, az óriás homloka középebe.

A te lábadat nem törték el, de csak azért, mert halott embernek nem kell még a lábát is eltörni. Viszont sziklák repedtek meg, amikor felkeltél a sírodól. Olyan gipszmester vagy, aki képes csontot törni azért, hogy újra jobb helyre forraszd. Persze, elméletileg lehetne fájdalommentesen is csinálni, ha valaki hallgat a jó szóra, mert neked már egyszer fájt, csak nem volt még ilyen ember. A gipsz legjobban a kegyelemben oldódik.

Kreksz Szilárd

vers

Aura Christi

A kísértés hegyei

A kísértés hegyei elvesznek a ködben.
A falak között leszakad az este, lázban
a lélek – elnehezülve mindattól, ami elmúlt –
tapogatózik a kertben, majd a házban.

Az alig látható holdat félig takarja
egy nyárfa, elmélkedve az áldozatról.
Az éjszakát kegyetlen szagok hirdetik,
láthatatlan lények folynak a boltozatról.

Nyavalygó népek építik birodalmukat
a kezdetektől sötét messzeségben.
Oly békés minden, hogy hallod, ahogy
a holtak pegazusokat hajtanak az égen.

A vadon sziszeg, kaput támaszt.
A nagy felhők elrejtőznek, érdekes.
Kalapját a szemöldökéig lehúzza,
Jézus lépdel, akár egy vándorénekes.

Néhány napja szellemedet sérti
egy fekete, ezüstösen durva dal.
Nem ég a láztól. Az ige nem érinti.
Tele van széllel rokon démonokkal.

Mi vagyok én neked?

Csak egy álom, melyben elfér egész lényed?
Ósi lénymben elrejtőzve,
összeszorult torokkal, keserű szájjal,
évezredek óta fígyelek.

Mi vagyok én neked?

Egy meg nem élt álomból eltávolított,
erdőkben és vizekben elejtett szálfka?

Mi vagyok én? Egy vibráló, elveszett árnyék
istenek és tavorózsák közti kegyetlen fényben,
vagy a te fényedből táplálkozó tovatűnő aura?

Mi vagyok én a tekintetemben,
mely kegyesen feltár mindent,
ahogy a vízbe dobott kő
gerjeszti a hullámokat?

Balázs F. Attila fordításai

Bott Maya: Tisztelet a hősöknek I (2017)

Petőfi 200

PETŐFI A FELVIDÉKEN 8.

A Magyar Országgyűlés tavaly Petőfi Sándor emlékévvé nyilvánította a 2022-es és 2023-as esztendő, a magyar költészet egyik legkiemelkedőbb és legismertebb alakja születésének 200. évfordulója alkalmából. Tudvalévő, hogy a költőóriás élete huszonhat éve alatt közel nyolcszáz verset írt, s ezeknek a verseknek a jelentős része a Felvidéken íródott. Jegyzeteiből kiolvasható, hogy ezer szállal kötődött a Felvidék szépségeihez, végigjárta a nevezetességeket. Mindezt bizonyítja a számtalan emlékhely, szobor, emléktábla. Petőfi Sándor bicentenáriuma alkalmából a márciusi számtól kezdődően egy éven keresztül közöljük a Kiskőrösön született Magyar Zoltán író, néprajzkutató Petőfi Sándorról szóló (történeti) felvidéki vonatkozású írásait 13 helyszínnel. Ezeket az írásokat egyaránt ajánljuk mind az irodalomtörténet szerelmeseinek, mind pedig a szélesebb olvasóközönség figyelmébe. Az egyenként megjelenő fejezeteket szemléletes képanyag teszi élményszerűvé.

Magyar Zoltán

PETŐFI SAJÓGÖMÖRÖN

Rozsnyóról Rimaszombat felé tartva 1845. május 25-én Petőfi félnapos megállót tartott az évszázadokkal korábban még Gömör vármegye egyik legfontosabb településének számító Sajógömörön. Mint azt az Úti jegyzetekben írta:

„Gömörön megháltunk. Itt kettőt találtam, mi figyelmet érdemel: a torony s a temető.

A torony tetején van kereszt, csillag és félhold... que est-ce que cela?

A temető pedig tán páratlan a maga nemében. Olly meredek hegyoldalra fekszik, hogy a halottat – kivált sáros időben – kötéllel kell fölhúzni. No, ha megriad a föltámadás trombitája, ezek a szegények borzasztó salto-mortalét fognak csinálni, mielőtt rendelkezésük helyére jutnának.

A fogadóban, a hol háltam, egy löcsei színlap díszíté a falat – alkalmasint kép helyett. Többek között ez volt benne: 'Magyar színészek által... igazgatása alatt mai napon (à la: nyomtatott ebben az esztendőben) adatik: Tisztujítás – paranthesisben alatta: restauratio. – Eredeti

vigjáték 4 felvonásban. Irta Nagy Ignác a tudóstársaság költségén.' No lám! azt nem is tudtam, hogy iratnak színművek a tudóstársaság költségén.”

Sajógömör temetője valóban szép fekvésű, ám meredekségét illetően Petőfi kissé túloz. A fogadó, ahol megszállt, sokáig vármegyházaként működött, mivel hosszú ideig Sajógömör volt a megye székhelye. De aztán a dicsőséges idők múltával fogadó lett belőle, majd kocsmá, aztán raktár... A főút melletti nagymúltú építmény példásan felújítva manapság is áll.

A vár csekély nyomai még fellelhetők a faluvidéki hegyen. E várhegyhez fűződik az a széleskörűen ismert monda (amely A magyar történeti mondák katalógusában az MZ II. H 101. típuszámon szerepel), miszerint ott kapáltatta meg Mátyás király az urakat. A közeli Felsőráson 2006-ban így mesélték el a történetet:

„Sajógömörön elment, úgye akkor is falujáráson vót, oszt itt a gömöri hegybe' ott ka-

pátak a munkások. Úgye meleg vót nagyon, nyári nap. Ők meg, ezek a grófok meg a nagyhasú urak úgye a pincébe borozgattak. Hát úgye kisétát a munkásokho', onnan begyött, bement a pincébe. Má' ez így dél tájon vót. Azt mondja, hogy:

– Uraim, nem vóna-e má' jó azoknak a munkásoknak is az ebéd? – azt mondja. – Má' reggel virradattól ott kapálnak a szőlőbe.

– Hát má' majd ellesznek – meg így, meg úgy, no.

Azt mondja a legnagyobb hasúnak:

– Tessék csak kisétányi, oszt behíni őket, mink me' megyünk ki, oszt kapálunk! Míg ők megebédelnek meg pihennek.

Má' délután, mer' ők délig dolgoztak. Akkor kimentek – de ő is kiment velek, oszt arról a nagy hegyő' befele fejvel kapáltatta az urakat. Meg ő is befele fejvel kapált. Az való szent igaz vót, mer' ott van a szobra Gömörön a lapos kapával! Ez valóság vót, no. Semmiből nem építették oda a szobrot.”

Holló Barnabás Mátyás-szobra Sajógömörön

A község központjában 1912 óta áll a mondaszövegben is említett szobor, Holló Barnabás Mátyás-szobra, az egyetlen olyan köztéri szobor a világon, amely kapával a kezében ábrázol egy uralkodót. Ezt ugyan Petőfi még nem láthatta, és lehetséges, hogy a mondat sem mesélték el neki, máskülönben több más felvidéki történeti mondához hasonlóan ezt is feljegyezte volna útirajza lapjain.

A falubeli szájhagyományban még az 1990-es években is emlékeztek a költő ott jártára. Bár a történet erős szövegkritikával kezelendő, mint folklórhagyományt érdemes közreadni. A fáma szerint a poéta késő este érkezett meg Sajógömörre. A legolcsóbb szállást, azaz ingyen kvártélyt szokása szerint ismerősöknél vagy a falu földesuránál szeretett volna kapni. Ám olyan késő volt már, hogy a kastély kapuját is bezárták. Erre bosszúsán elment a fogadóba. Ott töltötte az éjszakát, és csak másnap tért vissza a faluba.

Felkereste a kastély urát, és tréfás komolysággal vagy komoly tréfasággal így köszönt be:

– Micsoda dolog az, hogy egy magyar költő itt áll a kapu előtt, és a kapu meg zárva van?

Mire a földesúr (Szentiványi méltóságos úr):

– Bocsásson meg az udvariatlanságért, de mivel nem jelezte érkezését, nem várhatuk nyitott kapuval!

Amikor a költő elbúcsúzott, megígérték neki:

– Fogadalmat teszek – így a földesúr szintén tréfás komolysággal –, hogy ezután udvaromon a vaskapu soha többé nem lesz becsukva! Így aztán bármikor erre jár, nyugodtan bejöhet, szívesen látjuk!

Az 1990-es évek elején sajógömöri adatközlőink arról számoltak be, hogy e mondatnak lehet némi valóságmagja, hiszen ameddig az élő emlékezet vissza tud tekinteni, a kastély vaskapuja valóban sohasem volt zárva.

Bött Maya: Tisztelet a hősöknek II (2017)

búcsú

ÉRTHETETLEN TRAGÉDIA

Tragikus hirtelenséggel távozott közülünk a húszéves Hlavács Richárd. 2022. október 2-án, vasárnap este hunyt el a Pozsonyban bekövetkezett Zoch utcai baleset egyik áldozataként. Richárd az ipolysági Szondy György Gimnáziumban érettségizett, első egyetemi évét kezdte vol-

na Pozsonyban. Komoly tervekkel és egy alkotóhoz illő, gonddal szőtt álmokkal állt az élet előtt, inspirációval és tudásszomjjal tele. Ricsiben szorgalmas, tehetséges és végtelenül empatikus embert volt szerencsénk megismerni. Egy olyan fiút, aki nem riad vissza a kihívásoktól, türel-

mes és jószívű. Merészsége írásaiban is tükröződött – nem félt önmagát vinni a sorokba, bátran nyúlt azokhoz a témákhoz és műfajokhoz, amelyek számára fontosak voltak. Munkája eredményeként nyáron került közlésre első prózája az Opus folyóiratban, az *Esti mese* című

elbeszélés. Mély fájdalommal gondolunk mindarra, amit még megvalósíthatott volna, akivé válhatott volna, és leginkább arra, akit ismertünk benne! Az Előretolt Helyőség szerkesztősége az egyik írásával búcsúzik a fiatal tehetségtől.

Hlavács Richárd

Kovács Kitti

SZÖRNYHISTÓRIÁK – GYLKOSOK PRÓBÁJA

Nem tudom, hova kerültem. Sötét van. Nyirkosak a falak, mintha egy óriási földalatti borospincében lennék. Alig tíz perce még izgatottan vártam, hogy elkezdődjön. Voltak előttem páran, de ők hetekkel ezelőtt elbuktak. Ez a teszt jelent a rangsort a bérnyirkosok között – aki teljesíti, egy életre elegendő munkalehetőséget biztosít magának. A legutóbbi győztesről máig legendákat zengenek.

Egy jelre várok. Bármire, ami tudtomra adná a próba kezdetét. Ketten már elindultak valamerre. Körbejárják a terepet. Egyelőre maradok. Nem szeretnék csapdákkal találkozni. Kivárom, amíg más sétál bele, és megtisztítja előttem az utat. Halványan látok valamit, mintha alakok mozognának, a szemem már hozzászokott a sötéthez. A feladat elején kaptunk egy éles smaragd-acél kardot. A pallostól rövidebb és könnyebb, így közelharcban kell alkalmazni.

Pont ezt szeretem. Eddig a hátamra erősített hüvelyben pihent, de most a lehetséges veszély hatására előveszem.

Már megcsináltam számos, az iskola által rendezett próbát, de ehhez hasonlóval még én sem találkoztam. Általában jól belátható, világos terepen kellett küzdenem, kizárólag emberek és gyengébb fajok ellen. Emellett mindig beavattak, mi fog történni, mivel kell szembenéznem, de most nem közöltek semmit. Levélben értesítettek, hogy alkalmasnak találnak a vizsgára. Leírták, mikor, hol legyenek, és nem hozhatok magammal semmilyen személyes tárgyat. Még ruhát is itt kaptam. Egy sötétbarna, majdnem fekete lóborból készült zekét és egy meglepően szűk, szintén barna plundranadrágot. Tökéletes harci öltözet.

Még mindig egyhelyben vagyok. A tekintetemmel próbálok követni egy árny mozgását. Pár méterrel előttem

sétálgat összefüggéstelenül, majd hirtelen eltűnik. Valaki felsikolt mellettem. Bizonyára ő is észrevette. Óvatosan odamerészkedem, hogy megnézzem, mi történt vele, de csak a pusztta földet találok. Megtapogatom a közelben lévő falat, hátha talált egy csapóajtót, de ez az ötlet sem áll helyt. Elkapta valami. Nem adott ki hangot, még csak nyögést vagy tiltakozást sem. Azt hiszem, valamilyen szer lehetett a lénynél, ami azonnal kiüti áldozatát. A szörny magával vitte. Nagyon gyors és erős, ha ilyen rövid idő alatt nyomtalanul el tudott távolítani egy felnőtt férfit vagy nőt. Olvastam hasonlóról, de élőben még sosem találkoztam vele. Mély levegőt veszek. Egy tavelch. Sötét, gonosz teremtmény. Az Alsó világból jött. Senki sem látja. Könnyeden mozog, jól tájékozódik a sötétben. A szagáról viszont fel lehet ismerni. Olyan, mintha záptojásban fürdött volna. Már-már kibírhatatlan,

de segít életben maradni. Most kapóra jön a szörnyek iránti érdeklődésem. Csak egyféleképpen élhetem túl: ha sikerül fény közelébe jutnom.

Egyelőre nem tűnt el senki más, de csak idő kérdése. A tavelch bármikor lecsaphat. Nem annyira erős a szaga, szóval remélhetőleg nem engem vett célba. Az egyik srác a másik sarokból szóvá is tette a búzt. Ő lesz a következő. Figyelmeztetnem kellene, de nem teszem. Ha ő megmenekül, lehet, hogy engem kap el helyette, és akkor kiesek. Mindenki magáért harcol. Újabb sikoltást hallok. A szörny ismét lecsapott. Érzek némi büntudatot. Évekig tanultam, hogy kellene elfojtani és általában sikerül is, de nem most. Megmenthettem volna. Már nem számít. Kiesett. Végitapogatom magam, hátha ráakadok egy zsebre, ahol elrejtettek valamit, de semmi. Túl egyszerű lenne, de egy próbát megért. Egyre erősödik a szag. Én vagyok a célpont. A ruhámhoz kapok. Letépek egy darabot, és a falba dörzsölöm. Nem túl pompás ötlet, de nem jut más az eszembe. A bőr reakcióba lépve a nyirkos nedvvel talán eredményezhet tüzet. Olvastam valami ilyesmit, amikor az egyik szakdolgozatra készültem. Semmi. Még csak egy apró szikra sem. Kezdek ideges lenni. Bármelyik pillanatban veszíthetek. Még ha nem is halok meg, oda lehet minden, amiért eddig dolgoztam. Dühömben eszeveszettül súrolom a fura anyaggal bevont ruhadarabot. Visszatartom a levegőt. Nem akarom tudni, mennyi időm lehet még a kiesésig. Adj valami gyenge szikrát vagy akármit! Így nem lehet vége! Ilyen hamar. Nem csaphatnak ki! Halvány fényt látok a szemem sarkából. Odanézek. Egy lány kezében világít valami. Nem kizárt, hogy ő adta ki azt a vékony visító hangot. Beleszipantok a levegőbe,

Hlavács Richárd

nagyon erős a szag. Körbenézek. Egy sötét alakot pillantok meg alig pár méterrel előttem. Nem ember. Magas, vékony testéhez aránytalanul nagy és gömbölyű fej tartozik. Hosszú karjával felém nyúl, mintha el akarna kapni. Lassan reagál a fényre, megpróbál elmenekülni, de utána futok. Gyorsabb nálam, ívben halad a fal mentén. Levágom a kanyart. Elrugaszkodom, és a lehető legmagasabbra ugrom fel. Lendítek. A nyakát találok el. Az éles penge könnyedén hatol át a húson. Rám fröccsen a vére. Holtan esik össze. Fej nélkül. A vörös anyag beteríti a falat, és ami a közelében van. A többiek szótlannal néznek. Meghúzódtak a háttérben.

– Hogy csináltad? – kérdezem a lányhoz fordulva. – Honnan szereztél fényt?

Nem válaszol. Közelebb megyek. Vérrel szennyezett kezemmel megsimítom az övét. Valószínűleg csak azért enged, mert fél, hogy úgy jár, mint a tavelch.

– Köszönöm! Nélküled kiesstem volna.

Duzzadt a szeme, sír. Azt hittem, a legjobbakkal kerültem össze. Olyanokkal, akik kiérdemelték, hogy itt legyenek. Két srácból nézem még ki, hogy ide való. A többi egy könnyed szellőtől összeomlik majd.

– A kardomban volt – feleli szípigva. Megmutatja a gyufásdobozt, és a fegyver üreges markolatát. Gyorsan leellenőrzöm a sajátomat, de nekem nincs üreg benne. Tökéletesen tömör. Nagyon mocskosak a tervezők. A leggyengébb láncszemnek adják a segítséget. Megnehezítik az esélyesek dolgát, hogy a gyengék helyett haljanak meg. Nem tetszik ez a hozzáállás. Gyengéket alaptól nem szabadna ideengedni. Fölösleges.

Sarkon fordulok, és a frissen megölt szörny felé indulok, de már nincs ott. Csak egy vörös tócsa maradt utána.

Bott Maya: Requiem II (2010)

könyv

FIATALSÁG – ÖREGSÉG

A mostani világ már nem kedvez a hosszú műfajnak, mindenki siet, rohan, nincs idő olvasásra, az internetes felületeken is félbehagyjuk a hosszú cikkeket. Valami fura erő rá akar szoktatni bennünket arra, hogy ne olvassunk. Még jó, hogy mi elszántan ellenálunk!

Mindig is kedveltem a rövid prózát. Olvasni is, írni is. Egy regény, egy élet pár oldalba tömörítve, vagy egy-egy kiragadott, sokatmondó jelenet – értékes, érdekes, különleges sűrítvény, amely mindig mélyebb továbbgondolásra készítet. Ezért is örültem, amikor kezembe foghattam Petőcz

András szokatlanul hosszú című kis novelláskötetét. Egy ültő helyre való olvasmány, amelyet elővehetünk reggel, délben, este, és persze utazáskor is – mindig kellemes időtöltést fog nyújtani.

A kis könyv a *Mosoly* című novellával indít, és a mosoly ott bujkál a kötet két részének minden egyes darabjában. Néha ugyan fintorrrá görbül, vagy egyenes vonallá, néha kicsit gúnyos, máskor együttérző, de valamilyen formában végigkísér bennünket az olvasás ideje alatt. Benne van a férfi, és benne van a nő. Fiatalok, öregek történetei. A szerző elegáns könnyedséggel

csúszkál a szerepek és az idősíkok közt: ugyanolyan hitelesen szól az öregasszonyról és az öregemberről, mint a fiatalokról. Jól ismeri az emberi gondolkodásmódot, az élet ajándékait és fricskáit.

A bizsergető feszültséget, a szokatlan (vagy megszo-kott) történésre való utalást minden novellában nagyszerűen alkalmazza: néha rövid mondatokkal izgalmasítja a ritmust, máskor a leírást választja. Nem írja túl, nem bonyolítja. Semmit sem hagy a véletlenre: az arányokat a helyükön kezeli. Ami pedig a történeteket illeti, vagy megkapjuk a választ a közben

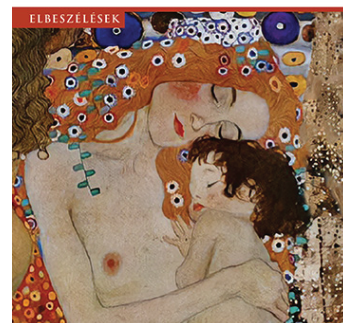
felmerült kérdéseinkre, vagy továbbképzhetjük a sztorit.

A könyv hangulatos címlapja – Gustav Klimt csodaszép alkotása – és a cím kicsit megtévesztő: ez a könyvecske ugyanis nemcsak az öregasszonyról szól, hanem az ember minden életkoráról, és mindannyiunkról. Mégpedig egy olyan szerző tolmácsolásában, aki (mint fent említettem) nagyon jól ismeri az emberi természet valamennyi apró rezdülését.

Petőcz András: Az öregasszony, aki valamikor kislány volt, Napkút Kiadó, Budapest, 2022

Póda Erzsébet

PETŐCZ ANDRÁS

AZ ÖREGASSZONY,
AKI VALAMIKOR
KISLÁNY VOLT

TRANZIT FELVIDÉK

Zsille Gábor nemrég megjelent *Tranzit Felvidék* című új verseskötete érdekes vállalkozás, amelyben sajátos módon párosul az útleírás és a személyes napló műfaja. Noha Budapesten született, a József Attila-díjas költőt, műfordítót különleges kapcsolat fűzi a Felvidékhez. Gyökerei egészen a galántai járásbéli Nemeskajalig vezetnek, a család a lakosságcsere után került Magyarországra. A felvidéki barangolások apropóját ugyanakkor egy másik különleges és szoros kapcsolat adja. Zsille Gábor négy évet élt Lengyelországban, ahol megismerkedett a kortárs lengyel irodalommal, s azóta is az ország és a kultúra szerelmese.

„Öregség az, ha minden városhoz / kötődik néhány ked-

ves halottam.” A tranzit szó átutazást jelent, egy köztes megállót a kiindulópont és az úticél között. A könyv fülszövegéből megtudjuk, hogy a költő már több évtizede ingázik Budapest és Lengyelország közt. S ha már a Felvidéken jár, nemcsak átutazik, hanem barangol, visszaemlékszik és elmereng: múlt, jelen és jövőn egyaránt. Nyolcsoros versekben tárulnak elénk a felvidéki falvak és városok sajátosságai, megfűszerezve a költő személyes élményeivel, gondolataival. A versek címei minden esetben az adott településhez köthetők. S bár elsősorban szokatlanul tűnhet a forma, valójában ez a keret adja meg a kötet erejét. Letisztult gondolatok, szigorú szabályok szerint (félrímes verselés), kötött formába önt-

ve, rendszerint csattanós, keserű lezárással.

Noha útleíráshoz és személyes naplóhoz hasonlítottam, a verseket olvasva többször is olyan érzésem támadt, mintha egy fényképalbumot lapozgatnék. Ez pedig új értelmezési lehetőségeket ad: versek helyett fényképek tárulnak elénk, melyekhez a költő rövid leírásokat, magyarázatokat, helyenként motívumokat társít. Helyszínek és események; régi szerelemek és barátságok; a szlovákiai magyar létet meghatározó kulturális sajátosságok és szokások; családi gyökerek és elfeledett rokonság; keserű valóság és otthonkeresés.

„Ez nem a falu–Pest szembenállás. / Azt hiszem, az ő életük tisztább. / Évekig kell ingáznod, hogy átlásd.” Csal-

lóközi származásomnál fogva a legnagyobb hatást értelem-szerűen a környékbeli települések leírásai tették rám, jobban tudtam velük azonosulni. De a költő négy útja során eljutunk a Mátusföldre, Ipolymentére, Gömörbe, Bodroghözbe, valamint Észak-Közép- és Kelet-Szlovákia számos ikonikus és jelentős településére, amelyek ismerete megnyit egy újabb, mélyebb értelmezési tartományt. Már csak emiatt is izgalmas a kötet.

„Lesz majd egy pont, amikor elfogynak / a megírható élmények, utak...” – írja a bevezető, érkezést szimbolizáló versében Zsille Gábor. Addig viszont itt van a *Tranzit Felvidék*, amely nem feltétlenül nekünk íródott, de valahol nekünk és rólunk (is) szól. S amely fényképalbum-

Ollé Tamás

ként örökíti meg a 21. századi felvidéki létet.

Zsille Gábor: Tranzit Felvidék, Magyar Napló Kiadó & Írott Szó Alapítvány, Budapest, 2022

vers

Zsille Gábor

Túlélő

Öt napot töltöttem Káposztafalván,
szlovák nevén Hrabušicében,
Rozsnyótól nem messze északra,
ahol a Hernád áttör a hegyek közt,

az Alacsony-Tátra ölelésében
öt napon át jártam a falut,
s a temetőben egy sírkövet,
egyetlen magyar feliratot láttam:

„Feledhetetlen fiacskánk, Gyurika,
élt négy és fél hónapot, meghalt
ezerkilencszázhusz július ..” –
a dátum vésete olvashatatlan.

Történt ez Trianon esztendejében:
Gyurika márciusban magyar

állampolgárnak született,
és húsz héttel később külföldiként halt;

és a temetés napján a plébános,
a bíró, a jegyző, az orvos,
a földbirtokos Csáky gróf úr
s a megtört szülők vajon gondolták-e,

hogy száz év elteltével majd Gyurika,
e védtelen csecsemő marad
a magyar múlt írott tanúja,
hogy ott ő lesz az egyetlen túlélő?

Valaki

A lakatlan nyaraló
magaslati teraszán,
ahová csak a kerten át,
egy kőlépcsőn lehet feljutni,
a lepattogzott festékű,

csukott spaletta mellett,
és minden lépcsőfokot
sűrűn benőtt a gaz,
a tető és ponyva nélküli,
töredezett járókövű
aprócska teraszon,
az októberi hidegbe
merült asztalnál,
a szemerkélő esőben
most is ül valaki,
és a kerítés előtt,
a néptelen utcán
fedetlen fővel
áll valaki,
és nézi.

képzőművészet

SZAVAK NÉLKÜLI VILÁGMINDENSÉG

Fábián Gergely

Bott Maya dunaszerdahelyi származású, jelenleg Bősön élő képzőművész, rajztanár. Tanulmányait a pozsonyi Comenius Egyetem pedagógiai karán folytatta képzőművészeti nevelés szakon. Elmondása

szerint mindig is vonzódást érzett a művészetek iránt, foglalkoztatta a gondolatok, érzések kreatív módon történő kifejezése, ami egy külső megfigyelő szemszögéből is érdekes lehet. Már gyerekkorában is szere-

tett rajzolgatni, verseket, meséket írt, s ezt gimnazistaként, egyetemistaként is folytatta. Több képzőművészeti technikát kipróbált, a festékekkel való tevékenységet, alkotómunkát kedvelte meg igazán.

Főállásban rajztanárként dolgozik a nagymenyéri Művészeti Alapiskolában, ahol kollégáival gyerekeknek, fiataloknak és felnőtteknek is megteremtik a lehetőséget, hogy megtapasztalhassák az alkotás örömeit és átéljék az ebből keletkező sikerélményt, elégedettséget. Az egyetemi évek, a Rovás Alkotóközösség, a képzőművészeti egyesületek és művésztelepek, illetve a munkahely fontos találkozási pontjai és háttérül szolgál, rengeteg nagyszerű, hasonlóan gondolkodó embert ismerhetett meg, s mint mondja, ezek a találkozások a jelenben is folytatódnak, különböző szintekre fejlődnek, ahol mindnyájan kölcsönösen hatnak egymásra, formálódnak, gazdagodnak.

„Képeim, alkotásaim által kifejeződnek, megmutatkoznak azok az impulzusok, energiák, melyek hatnak rám, amelyek által én is formálódok, helyzetbe kerülök. Külső

Bott Maya

szemmel nézve ezek nonfiguratív alkotások, színfoltok, struktúrák kombinációi. Emlék-kódok, melyek a szemlélődőben elindíthatnak valamit, valamire emlékeztetőt, ami tapasztalatilag már benne volt... Szavak nélküli világmindenségbe, a tudat tiszta terébe merülés a cél” – fejti ki Bott Maya.

Elmondása szerint a tisztaság, a megtisztulás szándéka inspirálja. „Ha alkotunk, azaz valamit feldolgozunk magunkban, valamit leteszünk. Vagy rejtetten tanítunk. Ok lehet a festésre egy művésztelepen való részvétel, ahol össze-

adódnak a résztvevők energiái, ezáltal hatnak egymásra, ami megjelenhet az ott születő művekben is. Sok minden adhat ihletet, legkönnyebb akkor alkotni, ha bent magunkban csendet, nyugalmat tudunk teremteni” – magyarázza.

Legnagyobb sikerének azt a sok kedves ismeretséget, barátságot tartja, amelyeket a művészettel való foglalkozásnak köszönhet. Mint mondja, jó érzés, ha pozitív visszajelzést kapnak a munkái, ha tetszik az embereknek, ha örülnek a tulajdonukba került képeknek. Sokat jelent számára az ilyen támogatás, bizalom.

Bott Maya: Aranykert impresszió I (2019)

novella

HALLOWEEN HAJNALÁN

Végre sikerült ágyba parancsolnom a gyereket. Elég nyugos volt a kinti csetepaté miatt, szerintem még túl fiatal ahhoz, hogy éjszaka odakint flangáljon édességet kunyerálva. Nálunk ez amúgy sem divat, mi a halottak napján egészen másképp szoktunk emlékezni.

Az asszony a konyhában tett-vett, én pedig végre nélküláthattam elmaradt munkámnak. Fél óra sem telt el, amikor a nyávogás megzavart. Báró, a vörös kandúr dühösen fújva kaparta a gyerekszoba ajtaját. A macska igen jó nevelést kapott, nem jellemző rá az efféle rendzavarás.

Benyitottam. Első pillanásra minden rendjén valónak látszott a sejtelmes félhomályban. Fel sem tűnt, hogy Báró, aki általában láb alatt szokott lenni, nyomtalanul ellillant. Aztán észrevettem valamit. A szobában szokatlanul hideg volt. Sokkal hidegebb, mint a folyosón.

A fiam a paplan alatt reszkett, tágra nyílt szemében megcsillant a beszűrődő fény sugar.

– Apa! Valaki van az ágy alatt!

Már kezdtem volna az ilyenkor szokásos szöveget, ám ő a szája elé tette az ujját.

– Pszt! Ne szólj, csak nézd meg!

Lehajoltam. Meg kell győződöm róla, hogy képzelődik, mert ha nem lesz képes úrrá lenni gyermekkori félelmeim, soha meg nem szabadul tőlük. Nem hiszünk a mumusokban, szörnyekben, nálunk senki se lakik a szekrényben, hogy lámpaoltás után előbújjon, és felfalja a rossz gyerekeket.

Az ágy alatt a fiam kuporgott magzatpózba gömbölyödve, sírásra görbült szájjal. Remegett a hidegtől, ennek ellenére nem volt hajlandó moccani. A kezem után kapott, és halkan a fülemből súgta:

– Apa! Valaki fekszik az ágyamban, és az a valaki nem én vagyok!

A konyhából a feleségem kétségbeesett sikolya hangzott dobhártyaszaggató vernyákolással kísérve. Aki tartott már macskát, tudja, hogy egy állat ok nélkül nem ad ki magából ilyen hangot. Ahhoz legalábbis a farkára kell taposni.

– Jézusom! Úristen! Gyere ide gyorsan!

Meghűlt a vér az ereimben. Vajon mi történhetett? A nejem nem az a hisztis fajta, aki egy csip-csup dolog miatt felverné a környéket éjnek évadján.

A gyerekszobának hátat fordítva, lóhalálában siettem a konyhába, amikor a gardrób félig nyitott ajtaján kinyúlt egy

hideg kéz, és a csuklómra kulcsolódott.

– Ne menj oda, kérlek! Nem én hívtalak – szólt a feleségem nyugodt hangon a szekrény mélyéről.

Báró már az ablakpárkányon hadakozott egy láthatatlan ellenséggel, az üveget karmolta félig belegabalyodva a csipkefüggönybe. Lehet, hogy tévedtem, de most utólag esküdni mernék rá, hogy akkor valaki benézett azon az ablakon.

Igen, biztosan tévedtem, hiszen én a tizedik emeleten lakom, és soha sem volt macskám.

És majd elfelejtettem: megrogzított aglegény vagyok.

Tóth N. Katalin

vers

Ollé Tamás
1963

oly mindegy már, hisz
elfeledkezett rólunk a történelem.
ezt a táborot már senki sem szabadítja fel,

ide többé senki se jön vissza.
jobbról egy komplexum,
balról az autópálya takar bennünket
a világ szeme elől.

s mi még mindig itt vagyunk,
barátok és ellenségek.

gondolat

önmagam voltam,
melletted lehettem.

melletted voltam,
önmagam lehettem.

novella

AZ ÉLET ÉRTELME

Gyurkovics Anikó

Kicsi gyerekként nem foglalkoztatott a felnőttek világa, néztem csupán, de nem értettem. Nem értettem, hogy anya és apa olykor miért szólalkozott össze a fejem felett, fojtott hangon, egészen addig, amíg el nem hangzott anya varázsmondata:

– Ne a gyerek előtt!

Ilyenkor apa azonnal elhallgatott, intett a konyha felé, majd mindketten kivonultak, hogy ugyanolyan fojtott hangon ott folytassák a vitájukat, ahol a fejem felett abbahagyták. Persze nekem sem kellett több, szorosán tapasztottam fületem az ajtóra. Ekkor hallottam először az élet értelméről.

– Ne az élet értelmét, hanem a munkát keresd! – mondta anyám.

Akkor azt gondoltam, hogy az élet értelme valami nagy dolog lehet, ha az én okos, erős apám is azt keresi, de aztán meglehet, hogy csak a fejem feletti viták elkerülése miatt talált inkább munkát az élet értelme helyett.

Olyannyira belelendült ebbe a munka dologba, hogy mellette még kertészkedni is kezdtek, dinnyét termesztettek. Mi is kivettük a részünket a feladatokból, serényen jártunk ültetni, kapálni, gyomlálni. Szüleim megbíztak bennem, annyira, hogy a kis törékeny palántákat én rakhattam a lyukak mellé, amit aztán a nagyobb testvéreim beültettek a földbe. Ültetni akkor még nem ültethettem.

– Nyakát szeged a palántának! – mondogatta anyám, amikor azon toporzékoltam, hogy én bizony ültetni akarok.

Így nem ültettem, palántarokásban viszont verhetetlen voltam, olyan gyorsan értem a végtelennek tűnő sor végére, hogy bátyáimnak iparkodniuk kellett az ültetéssel. Néha, amikor nagyon siettem, sikerült egy-egy palánta alsó levelét letörnöm, ami ott fityegett a szár oldalán. Mivel elég messze voltam, senki sem látta, a növénykének sem hiányzott az a levele, mert apu mindig azt mondta, hogy a közepe a fontos, hogy az ne sérüljön, így gyorsan a zsebembe dugtam a levélkét, és mentem is tovább. Amikor a következő sorban visszafelé jövet a bátyám mellé értem, leguggoltam hozzá.

– Szerinted ez az élet értelme? – kérdeztem halkán.

Földes kezével megpöckölte az orrom hegyét, amit egyáltalán nem bántam, és suttogva szólt:

– Kicsi vagy te még, hogy az élet értelmét keresd.

– Te már megtaláltad? – érdeklődtem tovább.

– Még keresem – felelt kurtán, majd nagy erővel behajította a kis palántát a lyukba, és erősen megtömte a földet körülötte.

Újabb felfedezést tettem, rájöttem, hogy az élet értelme említésére mindenki ideges lesz, vagy elkezd teljesen másról beszélni, így inkább nem kérdeztem tovább.

Gyorsan teltek a napok, a dinnyepalánták szépen nőttek, jártunk ki mindennap, gondoztuk, hogy jó termést hozzanak. Amikor már közeledett a szedés ideje, akkor jött a szomszédból Bénimagda. Ő volt a Béninek a

felesége, ezért mindenki csak Bénimagdaként ismerte, így egybemondva. Mindig sárga kendőt viselt, hátrakötve, és virágos kötényruhát. Ő volt az, akire apámék gondolkodás nélkül rábízták a termést. Eleinte kicsit félttem tőle, mert a nagy orra miatt azt hittem, hogy boszorkány, de hamar kiderült, hogy csupaszív asszony. A zsebében mindig lapult valami, ami nem hagyta nyugodni gyermeki fantáziámat.

– Apa, mi van a Bénimagda zsebében? – kérdeztem suttogva.

– Ne törődj vele, nem a te dolgod! – válaszolt apám keményen. Jobbnak láttam nem bolygatni az ügyet, inkább anyám után mentem, őt kérdeztem.

– Ott hordja az élete értelmét – mondta anyám, majd elvonult apám után.

Ezzel sikerült teljesen öszszeszavarniuk. Hogy férhet el az élete értelme egy kötényruha zsebében? Megszállottan követtem Bénimagdát mindenhol, ki akartam deríteni, mi lapul nála.

Egy alkalommal, amikor napközben együtt őriztük a dinnyét – mert amikor beérett, akkor bizony őrizni kellett –, Bénimagda kivette az élete értelmét a zsebéből, letekerte a tetejét, meghúzta, majd visszatevette ugyanoda. Fogatlan szájával rám mosolygott.

– Erről apádnak egy szót se! – mondta megpaskolva a zsebében lapuló üvegcsét.

– Egy szót se szólok – mondtam, a szám előtt elhúzva a kezem, mintha becipzárznám

azt, és hallgattam róla, hogy apám bizony ismeri Bénimagda életének az értelmét. Cinkosa voltam apámnak és Bénimagdának is.

Egyszer aztán nem jött. Akkorra már tisztában voltam vele, hogy a nő, aki hosszú éveken keresztül segédkezett nekünk, menthetetlenül alkoholist. A kis üveg a zsebében nem az élete értelme volt, hanem a veszte. Egy nyári napon temették, apámék úgy tartották tisztességesnek, hogy elkísérik utolsó útjára. Engem nem engedtek el, mondván semmi keresnivalóm ott. Pedig én is elkísértem volna, hiszen a magam módján szerettem a kedves, fogatlan asszonyt.

Bénimagda elment, bennem pedig feledésbe merült az élet

értelmének keresése. Gimnazista lettem, tanulással teltek a napjaim, nem jutott időm elmélkedésre, mert a kertészkedést tovább folytattuk. Tanulás után vártak ránk a napi teendők.

Negyedikes lehettem, amikor fogalmazás órán feladatokat húztunk. Kibontottam a kis papíromat, és hangosan felnevettem, amikor megláttam a kérdést.

– Mi olyan vicces? – kérdezte meglepetten a tanárnóm. – Olvasd csak fel!

– Szerinted mi az élet értelme? – olvastam fennhangon, majd újra elnevettem magam. Értetlenül néztek, nem tudhatták, hogy eszembe jutott a kedves, fogatlan Bénimagda és a folyton magával hordott laposüveg.

Bott Maya: Rétegek II (2016)

vers

Katona Nikolas

Berögződ-és?

1.

Látom, este forgolódtál.
Kiszóródtak hajnalban
a mellkasodon dédelgetett
igazgyöngyök
a köztünk levő
feszításvonal közé.
A kimaradt réseken
mindig mások
találnak helyet.
Rólunk beszélnek.
Visszafelé mesélik a történetet,
amiben a pillangó
hernyóvá változott.

2.

Biztosítókötél nélkül
hajítjuk el egymást.
Emlékeket,
részeket a testünkből,
amik mások szerint
nem passzolnak
sem minőségükben,
sem arányaikban
az öntőformába.

3.

Hány méter magasból kell
szerelembe esni belső
vérzés nélkül?

4.

Sokat olvastál
a leguánok párzási szokásairól,
hogy szegény állatok
évmilliókig hallgatják
ugyanazt a zúgást
a tenger felől,
amit már csak elcsépelet
mondatokból tudok kibogozni.
Néha lennék a tengernél.
Azt mondtad,
földrajzi fekvésünk
gazdátlan pofon.
Csak úgy suhan a semmiből
senkinek.
Azóta senki akarok lenni.

5.

A tányér nem érez ízelet,
a csokiganache igényli a törődést,
a kurkumának paprika íze van.
Itt mindennek jónak kéne lennie.
Lemegyek borért.
Addig nyiss fel egy újabbat.

6.

Le akartak
festeni.
A szívemnél
elfogy-
ott a színes.

Eltörölhetünk minden vonalat,
amivel keresztül akarnak
húzni
minket.

AZ ÁLMODOZÓ KIRÁLYLÁNY

Gubó Mária

Napraforgóvár királya türelmetlenül sétálgatott fel-alá az Ezüstszirom Palotában. Marwát, a jóságos boszorkányt várta. Szépséges leánya, Emília ugyanis hetek óta semmi mást nem volt hajlandó enni, mint gránátalmamagot. Az öreg király aggodalma napról napra nőtt, míg tündérszép leánya egyre csak fogyott, s mást sem csinált, mint egy aranyhintón érkező csodaszép tekintetű hercegről álmodozott. Elhanyagolta a tanórákat, nem volt hajlandó szövést és hímzést tanulni, a főzés elől meg egyenesen elmenekült. Ráadásul drága jó atyjával egyre gorombábban beszélt. A távoli országokból érkező hercegek is azonnal sarkon fordultak, amikor szóba elegyedtek vele. Egy lány szépsége jó modor nélkül bizony semmit sem ér!

Az öreg király reménykedve fogadta Marwát, és nyomban a lányához vezettette. Emília az ablakpárkányon ülve ábrándozott. Amint a jóságos boszorkány belépett a szobába, elfordította fejét, hogy hozzá bizony senki se szóljon.

– Gyere velem az erdei lakba! – mondta Marwa, és a királylány felé nyújtotta kezét.

– Miért mennék? – kérdezte Emília. – Az erdőben nincs semmi érdekes.

– Meglátod, nálam minden nap valami újat ismersz majd meg. Még az is lehet, hogy valamelyik herceg útja éppen arra vezet.

– Rendben van – felelte kelletlenül a leány, és elindultak Marwa otthonába.

Emília szépen hímzett, földig érő ruhája sáros lett útközben. A leány azonnal fintorogni és méltatlankodni kezdett. Mi lesz, ha hirtelen felbukkan egy délceg herceg? Ilyen piszkosan figyelembe se veszi majd.

Marwa csöndesen elmosolyodott, és bekísérte a házikóba. Süni ebédrel fogadta őket. Illatozott a sárgarépaes és a vadalmás pite.

– Előbb szeretnék átöltözni! – mondta durcásan a királylány, mire Marwa egy ládikóból kiemelt egy szürke, lenből készült szoknyát és egy egyszerű fehér ingecskét.

– Próbáld fel, biztosan jól érezed majd magad benne!

Emília vonakodva levette a pompázatos, ám sárfoltos ruháját, és belebújt a szoknyába, majd az ingecskébe.

– Mintha kicseréltek volna! – szölt mosolyogva Süni. – Gyertek ebédelni!

Asztalhoz ültek, ám Emília nem volt hajlandó az ételhez nyúlani. Tüntetőleg elfordította

a fejét, s szó nélkül bámult a semmibe. Süni és Marwa egymásra néztek.

– Nem lesz könnyű dolgunk – súgta Süni, és a boszorkány egyetértően bólintott.

Ebéd után a vendéglátók igyekeztek a királylányt bevonni a házi munkába. Hívták mosogatni, hercegnői ruháját kitisztítani, de ő csak ült a házmelletti száraz farönkön, és álmodozva bámult a semmibe. Így teltek el napok és hetek. A királylány pedig a gránátalmagon kívül semmi mást nem evett.

Egyszer aztán, ahogy így a farönkön üldögélt, hirtelen beborult az ég, és a fűre záporosó bezavarta Emíliát a házikóba. Leült Marwa és Süni mellé a konyha lócájára. Hirtelen arra lettek figyelmesek, hogy a kemence fölötti résen az esővíz becsepeg. Süni felpattant, és egy nagy bögrével tért vissza.

– Meg kell javíttatnunk a tetőnket! – mondta, és orrocskáját a tátongó lyuk felé emelte.

Másnap kora reggel Süni elindult egy hatalmas kosárral gombát gyűjteni. Hallotta, hogy a közelben favágók dolgoznak. Odasietett hozzájuk, és megpillantotta Jákobot, az öreg ács fiát, aki zsindeletőket készít. Nagy öröme a fiú megígérte neki, hogy még ma ellátogat hozzájuk az erdei lakba, és rendbe hozza a tetőt.

A virágok harmattól fáradt szíromlevelei lassan nyiladozni kezdtek a házikó ablakában, amikor Emília kopogtatásra lett figyelmes. Marwa a hátsó szobában rendezgette a gyógynövényeket, Süni pedig a gombát válogatta külön a szárításhoz és az ebédhez. A királykisasszony könnyű léptekkel az ajtóhoz sietett, megigazgatta ruháját, belesimított fénylő hajkoronájába, majd vette a bátorságot és ajtót nyitott. S mit látott! Egy csodaszép, sötétbarna szempárt, s bennük tükröződő önmagát, lesóványodott sápadt testét és életetlen tekintetét.

– Eljöttem megjavítani a tetőt – mondta szelíden Jákob, és kedvesen a királykisasszonyra mosolygott. Ekkorra az ajtóhoz lépett Süni is, és megmutatta a javítanivalót. Emília elpirulva hátrébb lépett. De ma bizony nem kellett a királykisasszonynak a házi munkára nógatni! Nekifogott gombapörköltet főzni, közben kitergetett, felsöpörte a konyhát, kiválogatta a babot, és olyan fenséges levest főzött, hogy illatával lecsalogatta Jákobot a tetőről.

– Készen is van! – szölt a legény. Miután megebédelték,

vidáman beszélgettek még egy kicsit és jókat nevettek. Jákobnak azonban mennie kellett, apjának a műhelyben szüksége volt rá. Emília elkísérte a legényt a bükkfáig.

– Három nap múlva menj fel a Napraforgóvárba! – mondta a királykisasszony. – Mutasd a tenyered! – és egy apró tobozt adott a fiúnak. – Mutasd meg ezt az ajtónállóknak, és szó nélkül beengednek majd.

Jákob nem igazán értette, mire jó mindez, de megígérte a lánynak, hogy három nap múlva felmegy a várba. Elváltak útjaik, majd Emília visszatért az erdei lakba. Szorgoskodott, Marwa mellett nemcsak a házimunkákat sajátította el, hanem megtanult varázsdobon zenélni, felismerte a gyógynövényeket és megfigyelte a felhasználásukat, megjegyezte, hogy fogyó hold idején sokkal jobb takarítani és mosni, s ami

a legfontosabb: örökre szívébe véste, hogy jósággal, szeretettel és kedvességgel meg lehet gyógyítani a világot.

Eljött az ideje, hogy Emília visszatérjen Napraforgóvárba. Felvette tiszta királykisasszonyi ruháját, és útnak indult. Édesapja könnyes szemmel ölelte magához. A lány először bocsánatot kért tőle, majd sorban mindenkitől, a szakácsnőtól kezdve egészen az ajtónállókig. Ez utóbbiaknak odasúgta, hogy ha érdeklődik utána egy legény, akinél egy kis toboz van, engedjék a királyi trón elé.

Elérkezett a harmadik nap. Emília királykisasszony gombát hozatott a közeli erdőből, amit sok más finomság mellett saját maga készített el. Édesapja találgatni kezdte, ki lehet a különleges vendég, de nem járt sikerrel.

Az Ezüstszirom Palotában terítették meg. Mindenki iz-

gatottan várakozott. Emília Marwát és Sünit is meghívta az ünnepi lakomára. A vendégek mind asztalhoz ültek, s vártak. A királylány aggódva járkált fel-alá, vajon eljön-e a legény. Már a vacsora ideje közeledett, amikor az ajtónállók jelentették, hogy itt a legény azzal a kis tobozzal.

Jákob alig akarta elhinni, hogy a lány, akit az erdei lakban ismert meg, nem más, mint Napraforgóvár királykisasszonya! Miután elfogyasztotta a gombapörköltet, minden kételye ellillant, mert ilyen finomat bizony az erdei lakban evett utoljára.

Lett is aztán eljegyzés és hetedhét országra szóló lakodalom! Emília és Jákob azóta boldogan néznek egymás szépséges szemébe, míg az álom szemfedője boldog világot le nem takarja.

Az álmodozó királylány (Balázs Géza illusztrációja)

iránytű – fiatal írók rovata

ÓVATOSAN

Sz. Ölveczky Zsuzsanna

Tompán zúg a fejem. Tegnap többet ittam a kelleténél. Jó kis helyre rángattak el a fiúk. Nyomtunk egy nagy biliárdpartit, majd átmentünk a szomszédos diszkóba.

El is felejtettem, milyenek ezek a másnap reggelek.

Felülök az ágyban. A nap már nem süt be az ablakon. Késő délután lehet. Végignézek a szobán. Legalább a ruhámat megtalálom a földön. Szemem megakad a nyitott

gardrószelekre üres polcain.

Pár hete, amikor elmentél, azt mondtad, ezt nem bírod tovább. Sebtében összeköltöttél. Azóta se világos számomra, hogy mi volt rá az okod. Szerettem azt az életet. Egészen jól megvoltunk. Anyám is gyakran jött. Szerinted egy negyvenhat éves életképtelen felnőttet nevelt belőlem. Mi lenne veled nélkülem? – mondogattad. Hát nem zuhantam össze...

Fogtam a telefont, felhívtam anyámat, aki hozott ebédet és elvitte a mosnivalót. Én meg elszívtam egy szivart az emlékedre a teraszon. Javadra váljék, azt kényelmesen berendezted. Aztán szóltam Sanyinak, a haveromnak, akit ki nem állhatsz. Szerinted egy tróger. Szerintem meg jó veled lógni. Szóval Sanyi jött, mert volt ingyen kaja, meg már te sem vagy itt. Később jött még pár srác, gyorsan terjedt a

híre, hogy elhagytál. Elhúztunk biliárdozni.

Na, itt tartok az emlékekkel. Lassan lámpát kell gyújtanom. Lebukni készül a nap. Október van, jönnek a hosszú esték, nélküled. Néha még eszembe jutsz. Talán gyakrabban, mint kéne. Igazán nem tudom, mi volt a gond az életünkkel.

Hirtelen vízcsobogásra leszek figyelmes. Figyelni kezdem a kintről beszűrődő za-

jokat. Orromat megcsapja a friss kávé és a főtt étel illatának egyvelege. Reménykedve lépek a papucsomba. Talán mégis visszajöttél. Aztán nyílik a hálószoba ajtaja.

– Kisfiam, kiengedtem a fürdővizet. Főztem húslevest, tudom, ilyenkor arra vágysz. S a hölgyet, akit itt találtam, ha lehet őt annak nevezni, óvatosan kitessekeltem, nehogy felébresszen.

Dobosy Tímea

otthonom vagy

külön világot alkotok magam meleg méhedtől elválva, Anyám karodban, mely álomba ringat át sarjadok és őrzöm óvó szavad

öledből porba hullok, a hajam kibontom, szálljon szépen, hazám bécéosan gyűrlek talpam alá ne űzd, ne öld le hűséges vadad

virágok bomlanak dombjaidon hont foglalok honomban, elföldel és betakar, bennem feszül az izom

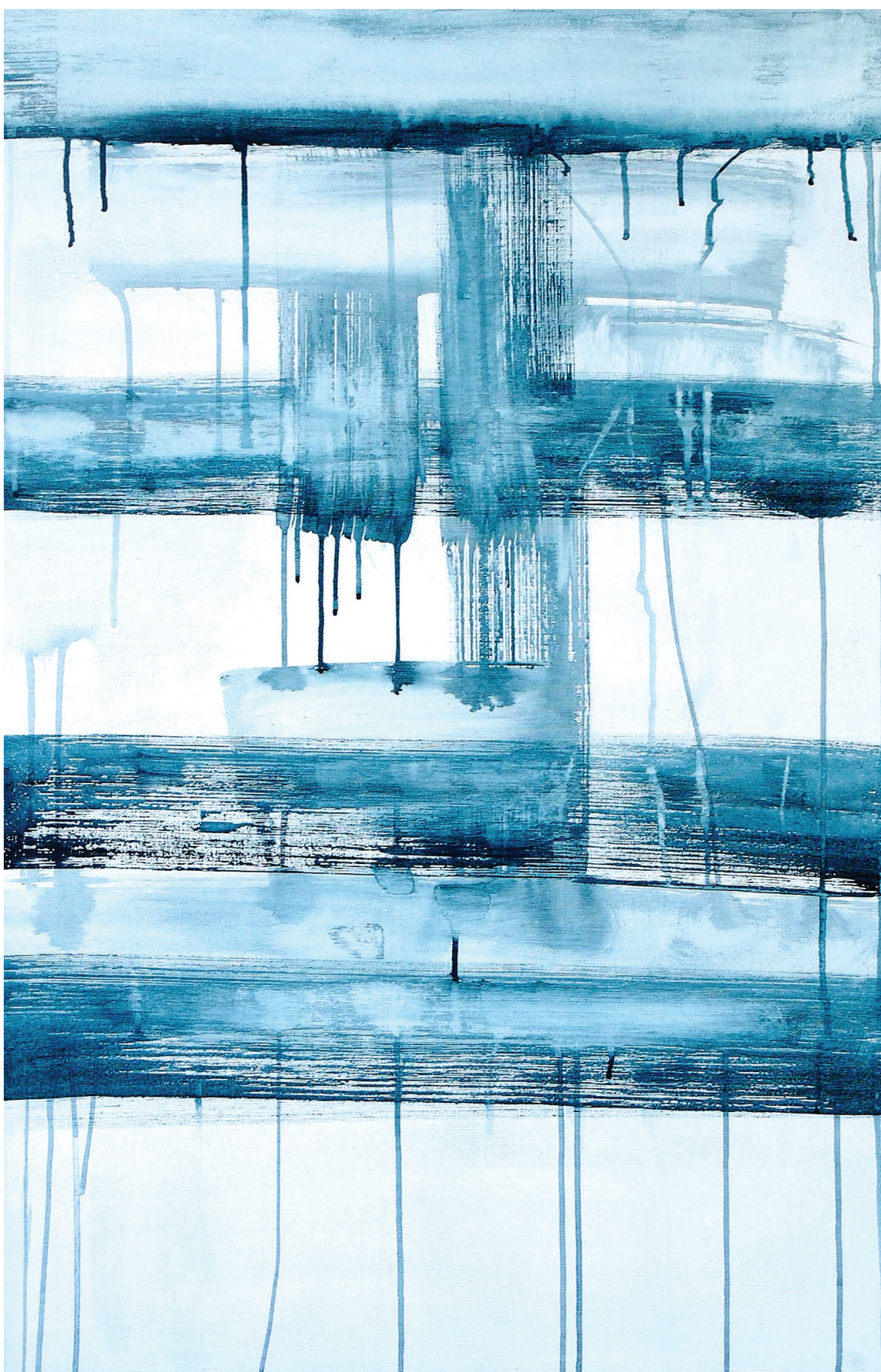
ősöm, aki magzatszínórt köt el én gyökeret ereszték hamvaidon otthonom vagy, te lángoktól ölelt

Camera Obscura

Fókuszál, pislog, megörökít. Elmentem magamban a Papa ingét, szemüvegét, bajsza alól a mosolyát. Amikor eszembe jut, kivetül a kép, engem néz, ahogy összereszezi a répát az almával. Egy unoka boldoggá tétele precíz folyamat.

Bal kézzel fogom a dinnye végét. Meglengetem fölötte a kést, belevágok a kérégebe, mire kettéhasad. Fogok egy evőkanalat, kivájom vele mind a két teknőt, majd dróttal húzom egészszé. Úgy csukódik, mint szememen a bőr, mielőtt exponál. Beleszúrok a tűvel.

Levágom a gyümölcs végét, helyére fényérzékeny papírt teszek. Papa felé fordítom, hadd lássa a dinnye a kezét, lábát, tekintetét. Folyik a képen a dinnyelé, arcáról nyakába csorog. Sírnunk kezdek. Félek, hogy mi lesz, amikor a Papa már nem.

Bott Maya: Ritmus II (2013)

mozaik

Hiányzik a könyvtárából egy regény, verseskötet, antológia vagy irodalmi kiadvány? Egy régebbi felvidéki szerző könyvét keresi? Forduljon hozzánk bizalommal, szívesen segítünk a könyv beszerzésében. Jelentkezzen a **helyorseg@liliumaurum.sk** címen!

Évfordulók

70 évvel ezelőtt, október 1-én született **Végh Zsoltos Péter** műfordító, diplomata. Spanyol–angol fordítói szakon végzett a pozsonyi Komenský Egyetem Bölcsészettudományi Karán. Fordításai felvidéki magyar és magyarországi folyóiratokban jelentek meg.

150 évvel ezelőtt, október 4-én született **Schöpflin Aladár** irodalomtörténész, színikritikus, író, műfordító, lexikonszerkesztő, a 20. század egyik legfontosabb magyar irodalomkritikusa (meghalt: 1950. augusztus 9-én.). A Nyugat első nemzedékének egyik legtekintélyesebb véleményformálója.

150 évvel ezelőtt, október 20-án született **Alapy Gyula (Alapi)** író, történész, néprajzkutató, szerkesztő (meghalt: 1936. január 20-án.). Nemzeti Kultúra címmel tudományos lapot szerkesztett, könyvtartudományi cikkeket írt, néprajzi és levéltári kutatásokat, régészeti feltárásokat végzett.

KÖNYVDEDIKÁLÁS

A Szlovákiai Magyar Írók Társasága és Dunaszerdahely Város Önkormányzata közös szervezésének köszönhetően a felvidéki magyar kortárs irodalom szerves része volt az idei, 40. Csallóközi Vásárnak. Három napon keresztül tizenhárom felvidéki szerző (Bíró Szabolcs, Csóka Ferenc, Fellinger Károly, Hodossy Gyula, Karaffa Attila, Kovács Barnabás, Maquet Ludovic, Nagy Erika, Póda Erzsébet, Rajkovic Péter, Száraz Pál, Tóth László, Z. Németh István) várta az olvasás és a könyvek szerelmeseit, előre kijelölt időpontokban. Olvasóból, érdeklődőből nem volt hiány, s a dedikálás mellett nem maradtak el a jó hangulatban eltöltött baráti beszélgetések sem.

DÍJAZOTTAINK

Kövesdi Károly Magyar Örökség díjas költő, író, újságíró a Magyar Művészeti Akadémia Irodalmi díját, az Illyés Gyula-díjat vehette át a Pesti Vigadóban szeptember 19-én. Az MMA Irodalmi díját a szintén felvidéki származású Varga Imre költő, Népművészeti díját, az Erdélyi Zsuzsanna-díjat pedig B. Kovács István régész-muzeológus, néprajzkutató érdemelte ki. Öt évvel halála után, szeptember 24-én posztumusz Magyar Örökség Díjat adományoztak Mács Józsefnek. A díjat az író özvegye vette át Budapesten.

Balról: Kövesdi Károly, Varga Imre, B. Kovács István

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

Aura Christi (1967) költő, író, Moldova
Balázs F. Attila (1954), költő, Felsőnyárad
Bordás Sándor (1952) pszichológus, Dunaszerdahely
Bolemant László (1968) költő, műfordító, Bajcs
Dobosy Tímea (1999) költő, tervezőgrafikus, Budapest
Egri Viktor (1898–1982) író, drámaíró, Nagyszombat–Pozsony
Fábián Gergely (1986) újságíró, Páskaháza
Fazekas Attila (1948) képregényrajzoló, illusztrátor, Budapest
Fellinger Károly (1963) költő, Jóka
Fiala Ilona (1956) prózaíró, Pozsony
Gubó Mária (1986) prózaíró, Zsitvabesenyő
Gyurkovics Anikó (1979) prózaíró, Egyházkarcsa
Hlavács Richárd (2002–2022) prózaíró, Ipolybalog–Pozsony
Juhász Dósa János (1969) újságíró, Balogfala
Katona Nikolas (1993) költő, Dunaszerdahely
Kiss Ferenc (1958) képregényíró, -gyűjtő, bibliográfus, Budapest
Kovács Kitti (1999) prózaíró, Pered
Kreksz Szilárd (1987) prózaíró, Perbete

Kulcsár Ferenc (1949–2018) költő, szerkesztő, Bodrogszentes–Dunaszerdahely
Magyar Zoltán (1967) író, néprajzkutató, Nagymaros
Nagy Erika (1961) prózaíró, szerkesztő, Nyárasd
Ollé Tamás (1996) költő, író, Ekecs
Póda Erzsébet (1965) újságíró, író, szerkesztő, Pódafa
Sz. Ölveczky Zsuzsanna (1982) prózaíró, Komárom
Tóth László (1949) költő, író, művelődéstörténész, Dunaszerdahely
Tóth N. Katalin (1975) prózaíró, Sáró
Várai Artúr (1989) képzőművész, illusztrátor, Siófok
Z. Németh István (1969) költő, író, szerkesztő, Csicsó
Zsille Gábor (1972) költő, műfordító, szerkesztő, Budapest

Lapszámunkat a bósi származású **Bott Maya** képzőművész műveivel illusztráltuk.

rejtvény

FELVIDÉKI SZÍNHÁZMŰVÉSZET NYOLC IRÁNYBAN

Rejtvényünkben azok a művészek (színészek, színigazgatók, dramaturgok, művészeti vezetők stb.) szerepelnek, akik valaha meghatározó személyiségei voltak – vagy ma is aktív részesei, művelői – a felvidéki magyar hivatásos színjátszásnak. A 65 nevet nyolc irányban rejtettük el. A ki nem húzott betűk összeolvasva adják a megfejtést, egy szintén elismert színész névét. A megfejtéseket október 31-ig várjuk a helyorseg@liliumaurum.sk-ra. A helyes megoldók között értékes könyvcsomagot sorsolunk ki. Szeptemberi rejtvényünk nyertese Bartalos Nikolas (Csilizradvány). Gratulálunk!

BALASKÓ (Edit)	GALÁN (Géza)	PETRÉCS (Anna)
BANDOR (Éva)	GESZTES (Zsuzsa)	PETRIK (Szilárd)
BÉHR (Márton)	GOMBOS (Ilona)	PLATZNER (Tibor)
BEKE (Sándor)	ILLÉS (Oszkár)	PÓLOS (Árpád)
BENES (Ildikó)	IVÁN (Sándor)	RÁK (Viktória)
BENKŐ (Géza)	KICSA (Katalin)	REITER (Zoltán)
BÁRDOS (Judith)	KIRÁLY (Dezső)	ROPOG (József)
BOCSÁRSZKY (Attila)	KISS (Szilvia)	SIPOSS (Jenő)
BOLDOGHY (Olivér)	KISS PÉNTEK (József)	SKRONKA (Tibor)
BORÁROS (Imre)	KOLÁR (Péter)	SZABADI (Emőke)
BUGÁR (Gáspár)	KONRÁD (József)	SZVRCSEK (Anita)
CULKA (Ottó)	KOVÁCS (József)	SZABÓ (Viktor)
CSENDES (László)	LAKATOS (Róbert)	SZÉLES (Aranka)
DANYI (Irén)	LAX (Judith)	SZENTPÉTERY (Aranka)
DÓSA (Zsuzsa)	LÁSZLÓ (Géza)	TAKÁTS (Emőd)
DRÁFI (Mátyás)	LELKES (Magda)	TARICS (János)
DUDÁS (Péter)	LŐRINCZ (Margit)	TÓTH (Tibor)
DUSZA (István)	MOKOS (Attila)	TURNER (Zsigmond)
ÉRSEK (György)	MUNK (István)	VARSÁNYI (Mari)
FABÓ (Tibor)	NAGY (László)	
GADUS (Erika)	OLASZ (István)	
GÁGYOR (Péter)	OLLÉ (Erik)	
GÁL (Tamás)	PALOTÁS (Gabi)	

Készítette:
Z. Németh István

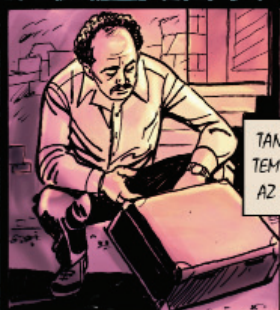
L B K I Y N A D Ó L Á G B A N D O R
E U M Ö A K N O R K S V A K N U M E
L G E O L A S Z Y S N A É D D D K N
K Á S U K S I Z I H P E Z L U Á E Z
E R C Z S O I Y V Z G A B S L S T T
S A E X E K S P N R B O L É U O N A
I O B N A N O E O Á C D D O H D É L
F L L E R L T V T S S S Á L T R P P
R A L Ó N U Ö P Á Z S R E R O Á S E
E Á B É P E T R É C S Z A K N B S T
T L L Ó S Ó S L I T S E A V A O I R
I R A O K Z E R Á N E E G B S R K I
E N O K K S A K O S C R N M Ó Á I K
R Á Á Y A T A B E P Z Z Y D D R R E
Á V Á L G T Ó L A B O L R G E O Á S
K I C S A Á O T A D I G Ó A A S L R
S O B M O G G S H B I F Á R D N Y É

képregény

VACAK KIS KOFFER

2. NÉMETH ISTVÁN ELBESZÉLÉSÉBŐL ÍRTA: KISS FERENC
RAJZOLTA: FAZEKAS ATTILA - SZÍNEZTE: VÁRAI ARTÚR

KÉMIKUS BARÁTOM, BÁLINT ZSOLT TÁVIRATOZOTT, HOGY KÉSZÍTSSEM ELŐ A KIS KOFFERT, AMIT TÍZ ÉVE NÁLAM HAGYOTT - MEGŐRZÉSRE.

TANÁR ÚR, TEGNAP FELFEDEZTEM VALAMIT, AMIRŐL JOBB, HA AZ EMBERISÉG MÉG NEM TUD.

NEM VIHETEM MAGAMMAL, EZÉRT ITT HAGYOM EBBEN A BÖRÖNDBEN.

A FURCSA „ÖRÖKSÉGHEZ” GYÖNGYBETŰKKEL ÍRT TITKOSÍRÁS IS TARTOZOTT, AMIT AZÓTA SEM SIKERÜLT MEGFEJTENEM. ZSOLT MÉG A TOLLAT IS NEKEM AJÁNDÉKOZTA, AMIVEL ÍRTA. TÍZ ÉVIG OTT LAPULT A FIÓK ALJÁN. ELŐKERESTEM.

KÉREM, SEMMILYEN KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT NE ADJA ÁT SENKINEK, HA CSAK NEM ÉN UTASÍTOM ERRE. KÖSZÖNÖM A SEGÍTSÉGET.

CSÖNGETEK. AZ AJTÓBAN EGY ÖTVEN ÉV KÖRÜLI, JÓL ÖLTÖZÖTT, ARISZTOKRATA KÜLSÉJŰ FÉRFI ÁLLT. NEM IS KÖSZÖNT, RÖGTÖN A TÁRGYRA TÉRT.

BÁLINT ZSOLT BÖRÖNDJÉÉRT JÖTTEM.

AKKOR, KÉREM, MUTASSON VALAMILYEN FELHATALMAZÁST!

AZ IDEGEN POFÁTLANUL BESÉTÁLT, MAJD EGY NÉGYRÉT HAJTOGATOTT PAPÍRLAPOT VETT ELŐ A ZSEBÉBŐL.

TESSÉK, ITT VAN!

ELŐVETTEM A FIÓKBÓL ZSOLT RÉGI RÉBUSZÁT, MELVET AZ AJÁNDÉKTOLL DOBOZÁBAN ŐRIZGEM.

ILYEN A KÉZÍRÁSA. A MAGA LEVELE HAMIS!

AZ IDEGEN ELVIGYORODOTT, GOMBÓCCÁ GYŰRTE A PAPIRT, MAJD ZSEBRE DUGTA. CIGARETTÁRA GYŰJTÖTT, ÉS A GYUFASZÁLAT PEDÁNSAN A KRISTÁLYHAMUTARTÓBA DOBTA.

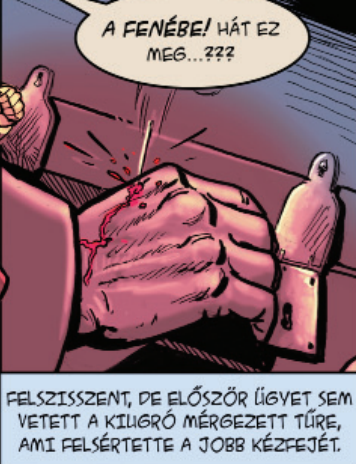
HATALMASAT DÖNDÜLT A BEJÁRATI AJTÓ. A MÁSODIK EMELETEN LAKÓ KALLÓ GÁBRIS JÖTT HAZA AZ ISKOLÁBÓL, Ő VÁGJA BE MINDIG ILYEN HANVAGUL MAGA UTÁN.

A HANG IRÁNYÁBA KAPTAM A FEJEM. EZT HASZNÁLTA KI AZ IDEGEN, ÉS...

PAFFFF!

AMIKOR MAGAMHOZ TÉRTEM, A SZOBA FORGOTT VELEM. KEZEM-LÁBAM ÖSSZEKÖTÖTTE HÁTUL A JÖVEVÉNY, AKI ÉPPE A KOFFER ZÁRJAIT PATTINTOTTA FEL...

A FENÉBE! HÁT EZ MEG...???

FELSZISSZENT, DE ELŐSZÖR LIGYET SEM VETETT A KIUGRÓ MÉRGEZETT TŰRE, AMI FELSÉRTETTE A JOBB KÉZFEJÉT.

NINCSEN ITT! AZ ÖRDÖGBE! EGY CSOMÓ ÉRTÉKTELEN KACAT...

FELKAPTA AZ ASZTALRÓL ZSOLT LEVELET, AZZAL PRÓBÁLTA MEG ELÁLLÍTANI A VÉRZEST.

NO, FIGYELJEN IDE! EZT A CSAPDÁT MAGÁNAK ÁLLÍTOTTA A BARÁTJA. ÁRULJA EL SZÉPEN, HOL VAN AZ ELLENMÉRÉG?

HA MEG TUDTAM VOLNA FEJTENI A TITKOSÍRÁST, NEKEM NEM ESETT VOLNA BÁNTÓDÁSOM!...

VISZONT ZSOLTTÓL CSAK EZ A VACAK KIS KOFFER MARADT NÁLAM, AZ ÜZENET, AMIT ÉPPE MOST ÁZTAT CAFATOKRA, MEG AZ A TOLL A KOMÓDON.

AZ IDEGEN GYORSAN ODAUGROTT, A FÉNY FELÉ TARTOTTA, MAJD KETTÉTERKETE A TOLLAT. EGY AMPULLA VOLT BENNE, MEG NÉHÁNY MIKROFILM...

MEGVAN! MILLIÁRDOS LESZEK!

FELHÖRÖLTÉ AZ AMPULLA TARTALMÁT, AZTÁN GONDOSAN BECSUKTA AZ ABLAKOT. EGY LAPOS FÉMPDOBOZT VETT ELŐ A ZSEBÉBŐL. AMIKOR LETEKERTE A FEDELÉT, CSÍPÓS SZAG ÁRASZTOTTA EL A SZOBÁT.

LÉLEGEZZEN MÉLYVEKET! FÉL ÓRA ALATT VÉGE VAN. ADDIGRA ÉN MÁR MESSZE JÁROK.

ÉS ELMENT...

KALLÓ GÁBRISSEL HATÁROZOTTAN SZERENCSEM VAN. BÁR AZ AJTÓT SOHASEM TUDJA JÓL BECSUKNI, DE A KORREPETÁLÁSRA MINDIG PONTOSAN ÉRKEZIK. HALÁLPONTOSAN AHHOZ, HOGY MEGMENTSE AZ ÉLETEM!